

Lokalna razvojna strategija LAG-a Bura za razdoblje 2023. – 2027.

Izrada LRS sufinancirana je sredstvima Europske Unije iz Europskog fonda za poljoprivredni razvoj, Podmjera 19.1. „Pripremna pomoć“ u okviru Mjere 19 „LEADER – CLLD“ – LAG Bura iz

Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.,
Udio sufinanciranja 90% EU, 10% RH, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj:

Europa ulaže u ruralna područja

SADRŽAJ

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS	3
1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a	3
1.1.1. Područje LAG-a.....	3
Slika 1. Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u	4
Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske.....	5
Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u.....	5
1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a.....	7
1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a	8
1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština.....	8
Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a	10
1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a.....	13
Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a	15
Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a	16
1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	16
Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a.....	18
1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a.....	19
Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a.....	20
1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a	21
Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja	23
Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	24
Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	24
Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a.....	25
Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a	26
Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a.....	27
Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a	28
Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a	29
Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a	30
Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a	31
Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a	32
1.3. Demografske značajke LAG područja	34
Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a	35
Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a	36

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS.....	41
3.1. Opis partnerstva	41
Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a).....	42
Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS (Upravni odbor LAG-a).....	42
Tablica 22: Tijelo LAG-a nadležno za odabir projekata na LAG natječaju (Upravni odbor LAG-a)	42
3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS.....	43
Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS.....	43
4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA.....	44
4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize.....	44
Tablica 24: SWOT analiza LAG-a.....	44
5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS	47
5.1. Prikaz potreba LAG područja.....	47
5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS	52
Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS.....	52
5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje.....	55
Tablica 27: Intervencije u LRS	55
Tablica 28: Projekti suradnje	56
Tablica 29: Opis intervencija	58
5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima	75
5.5. Usklađenost LRS sa ZPP	76
Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP	76
6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS	78
6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS.....	78
Lokalna akcijska grupa „Bura“ broji dvije osobe zaposlene na puno radno vrijeme, na radnim mjestima Voditelj/ica LAG „Bura“ i Zamjenik voditelja LAG „Bura“. Tijekom 2025. Godine planira se osnaživanje kadrovskih kapaciteta zapošljavanjem još jednog djelatnika/ice na radno mjesto stručnog suradnika.	78
Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS	79
6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS.....	79
Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP	82
7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS.....	84
7.1. Financijski plan provedbe LRS	84
Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS.....	85
7.2. Akcijski plan provedbe LRS	85

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LRS

1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a

1.1.1. Područje LAG-a

LAG „Bura“ nalazi se u Zadarskoj županiji na središnjem dijelu Jadranske Hrvatske. Područje LAG-a ima površinu od 1.015,6 km² koje karakterizira velika raznolikost zemljopisnih značajki. Sjeverni dio LAG-a obilježava planina Velebit, središnji dio obilježavaju tri mora, Jadransko more, Novigradsko more sa ušćem rijeke Zrmanje i Karinsko more dok južni dio LAG-a karakteriziraju plodni Ravni kotari. LAG „BURA“ sačinjava devet jedinica lokalne samouprave sa ukupno 52 naselja i to Grad Obrovac sa naseljima Bilišane, Bogatnik, Golubić, Gornji Karin, Kaštel Žegarski, Komazeci, Krupa, Kruševo, Muškovci, Nadvoda, Obrovac i Zelengrad; Općina Jasenice sa naseljima Jasenice, Maslenica, Rovanjska i Zaton Obrovački; Općina Novigrad sa naseljima Novigrad, Pridraga i Paljuv; Općina Poličnik sa naseljima Briševo, Dračevac Ninski, Lovinac, Gornji Poličnik, Poličnik, Murvica, Murvica Gornja, Rupalj, Suhovare i Visočane; Općina Posedarje sa naseljima Posedarje, Vinjerac, Ždrilo, Slivnica, Islam Latinski, Grgurice i Podgradina; Općina Ražanac sa naseljima Ražanac, Rtina, Radovin, Jovići, Ljubač, Ljubački Stanovi, Krneza i Podvršje; Općina Starigrad sa naseljima Starigrad, Seline i Tribanj; Općina Vrsi sa naseljima Vrsi i Poljica; Općina Zemunik Donji sa naseljima Zemunik Donji, Zemunik Gornji i Smoković. Zadarska županija u kojoj je smješten LAG Bura graniči s Bosnom i Hercegovinom i Italijom te Šibensko-kninskom i Ličko-senjskom županijom.

Sjedište LAG „BURA“ je u Maslenici, Petra Zoranića 61, 23243 Jasenice, neposredno uz Jadransku turističku cestu DC8 i autocestu A1.

Područje LAG-a obilježava bura, uglavnom zimski vjetar poznat po snazi i mahovitosti. Područje LAG-a dio je osjetljivog ekosustava u kojem dominiraju turistička i poljoprivredna djelatnost, stočarska i biljna proizvodnja. Ono predstavlja prirodni okoliš kao sustav šumskog i poljoprivrednog zemljišta, a značajan dio prostora je u posebnom režimu zaštite; nacionalni park, park prirode, UNESCO Biosfera, NATURA 2000 i drugi zaštićeni dijelovi prirode iznimne ljepote. Zemljopisni položaj LAG-a ocjenjuje se kao povoljan obzirom na dobru prometnu povezanost sa većim regionalnim centrima, međunarodnim zračnim i morskim lukama područja koje je i planinsko i ravničarsko i mediteransko, obalno i zaobalno.

Slika 1. Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u

Izvor: <http://lmh.hr/karta.html>

Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske

Izvor: <http://lmh.hr/karta.html#>

Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u						
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS km ²	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
Općina Zemunik Donji	2159	Zemunik Donji, Zemunik Gornji, Smoković	1557 437 165	352,73	6,12	648
Općina Poličnik	4676	Briševo, DračevacNinski, Lovinac, Gornji Poličnik, Poličnik,	745 291 290 150 1023	77,51	60,33	1539

		Murvica, Murvica Gornja, Rupalj, Suhovare i Visočane	855 216 235 521 350			
Općina Novigrad	2160	Novigrad, Pridraga i Paljuv	481 1346 333	51,21	42,18	814
Općina Posedarje	3430	Posedarje, Vinjerac, Ždrilo, Slivnica, Islam Latinski, Grgurice i Podgradina	1286 173 93 785 314 148 631	122,01	28,11	1204
Općina Jasenice	1348	Jasenice, Maslenica, Rovanjska i Zaton Obrovački	151 800 302 95	81,61	16,52	481
Općina Starigrad	1697	Starigrad, Seline, Tribanj	1051 414 232	69,02	24,59	679
Općina Ražanac	2746	Ražanac, Rtina, Radovin, Jovići, Ljubač i Krneza	883 443 527 327 402 164	68,9	16,14	1052
Općina Vrsi	2045	Vrsi Poljica	1613 432	36,85	55,5	764
Grad Obrovac	3453	Bilišane, Bogatnik, Golubić, Gornji Karin, Kaštel Žegarski, Komazeci, Krupa, Kruševo, Muškovci, Nadvoda, Obrovac i Zelengrad	136 120 101 824 122 14 83 954 98 135 793 73	54,59	63,25	1459
Ukupno LAG	23.714	50	23.714	1.015,6	23,34	8640
Osobna iskaznica LAG-a						
OIB	32181187085					
Adresa sjedišta	Maslenica, Petra Zoranića 61 23243 Jasenice					
Adresa podružnica	-					

Kontakt telefon	099 4735341
Kontakt e-mail	lagbura@gmail.com
Mrežna stranica	http://www.lagbura.hr/

Izvor: *Državni zavod za statistiku – za osnovni statistički podaci o LAG-u*

1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a

Raznolikost klimatskih obilježja područja LAG-a uzrokovana je primarno položajem u kojemu se na relativno uskom prostoru susreću mediteranska, submediteranska, kontinentalna i planinska klima. Miješaju se tu submediteranska klima Ravnih kotara i mediteranska klima uskog priobalnog područja na kojem je smješten dio općina LAG-a, sa utjecajem planinske klime s Velebita. Karakteristična obilježja za navedenu mediteransku i submediteransku klimu su topla, suha ljeta i blage, kišovite zime. Prosječna godišnja temperatura je između 10 °C i 15 °C, dok ekstremne vrijednosti temperatura variraju od -10 °C do 35 °C. Na padinama Velebita prevladava planinska klima s ekstremnijim temperaturama. Na ovom području najčešće puše južni vjetar koji donosi toplo i kišovito vrijeme te sjeverni vjetar, poznat kao bura, koji vrlo snažno puše u podvelebitskom području, na mahove olujne i orkanske snage. Olujna bura često predstavlja probleme u kopnenom i morskom prometu. Geomorfološko bogatstvo područja LAG-a rezultat je prostorne raznolikosti i klimatskih utjecaja. Najviša točka LAG područja je 1.597m/nv, a najviši vrh Velebita s 1757 m/nv je Vaganski vrh na području Ličko-senjske županije. U višim područjima Velebita prevladavaju karbonatne stijene, naročito vapnenci. Udoline su ispunjene mlađim taložinama eocena, pleistocena i holocena. Primorski prostor je po reljefnoj strukturi jasno prostorno izdvojena cjelina jadranskog područja, dok Podvelebitski kanal karakteriziraju planinska, vapnenačka područja Velebitskog masiva. Doline, spilje i jame koje su prepoznatljive na ovom području su posljedica dinamike terena i korozivnih procesa te osobito glacijalnih utjecaja. Zastupljene stijene su stijene trijasa, odnosno dolomiti. Uz građu podloge, na reljef Velebita tijekom geološke povijesti djelovali su i tektonski pokreti posljedica kojih su rasjedi koji uvjetuju globalni reljef. U kasnim geološkim razdobljima na takvu podlogu djeluju i drugi prirodni čimbenici koji uzrokuju obilje krških oblika kao što su npr. škrape, ponikve, kamenice, kukovi i stupovi, a od

speleoloških objekata špilje, kaverne i jame. Raznovrsnosti reljefa doprinose i krške udoline (depresije) tzv. dulibe ili padeži. Ovo područje obilježeno je i brojnim podzemnim vruljama koje se ulijevaju u more. Južni dio LAG-a također karakterizira vapnenačka zona, a karakteriziraju ga podzemne vrulje i nalazišta boksita čijom nekontroliranom eksploatacijom je nastala neugodna antropogena morfologija. Hidrografska obilježja sačinjavaju Novigradsko i Karinsko more, te rijeka Zrmanja sa pritokom Krupom i njenim pritocima Krnjevom i Dobarnicom, te Obrovača i Ljubičić. Zapadni dio Ravnih kotara obilježavaju vapnenci i dolomiti. Hidrografski je ovaj prostor oskudan vodenim izvorima, što utječe i na sam razvoj ovog kraja. Obilježavaju ga obale Ninskog zaljeva u zapadnom dijelu. Nekoliko manjih stalnih i povremenih vodotoka osnova su za navodnjavanje poljoprivrednih površina.

1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

Naseljenost prostora LAG-a seže još od pretpovijesnog razdoblja. Prema materijalnim ostacima kontinuitet života seže u prapovijest i antičko doba. Ovaj teritorij je naseljen više od 10 000 godina čemu svjedoče arheološki ostaci. Rimskim osvajanjima na prostoru centra današnjeg Starigrada Paklenice nastaje grad, u izvorima spominjan kao Argyruntum. Na temelju nalaza iz gradske nekropole pretpostavlja se da je grad prestao postojati početkom 4. stoljeća. U kasnoj antici u okolici Argirunta nastaju dva kastruma na položajima Sv. Trojice i Gradine, poviše Modriča. Ti kastrumi postaju središta čitavoga područja nekadašnjeg rimskog grada. Hrvati su se na ove prostore doselili u 7. st. i izgradili četiri naselja (Jasenovo, Vrsi, Sv. Toma i Seline). Među najstarijim očuvanim kulturnim dobrima je crkva Sv. Jurja iz 9. stoljeća u Rovanjskoj. Prema legendi koja kaže da je zakopan pored crkve koja se nalazila između Nina i Knina na području LAG-a je još neotkriveno posljednje počivalište prvog hrvatskog kralja Tomislava. Novigrad je naseljen od brončanog doba, s gradinskim naseljem na mjestu današnje tvrđave. Novigrad se po prvi put u pisanim izvorima spominje 1220. godine kada je obnovljena rimska utvrda i nazvana «Castrum Novum» ili Fortica, u tvrđavi je u 14.st. bila zatočena hrvatsko-ugarska kraljica Marija Anžuvinska i njena majka Elizabeta Kotromanić. Vrsi su osnovane u srednjem vijeku i u pisanim se izvorima spominju od god. 1387., ali je

srušene i opustjele u mletačko-osmanlijskim ratovima u 16. i 17. stoljeću. Nakon povlačenja osmanlija selo je obnovljeno na današnjem položaju. Povijest Posedarja spominje se od početka 13.stoljeća. Prvi put se spominje pod latinskim nazivom Possedaria u ispravi ugarsko-hrvatskog kralja Andrije II iz 1219.godine. Krbavski knezovi iz plemena Gusića dobili su u 14.stoljeću prema Posedarju ime knezovi Posedarski. Zemunik se prvi put spominje kao Se-lmeni već u 13. stoljeću. U 14. st. tu se nalazila utvrda kralja Ludovika I. Anžuvina. Ražanački je kraj bio naseljen u doba rimske vladavine, prije 2.000 do 1.500 godina na više su položaja bile podignute gospodarske zgrade rimskih posjednika, villa rustica. kao Župa Jasenice prvi put se spominje u ispravi hrvatskog kralja Petra Krešimira IV u 11. stoljeću koji je tada navodi kao župu koja je granica rapske i ninske biskupije. Prvi spomen Obrovca u pisanim ispravama bilježimo 1337. godine kao utvrde, kasnije srednjovjekovnoga grada krbavskih knezova Kurjakovića. Vjerojatno se razvio na mjestu rimskoga naselja Clambeta, od kojega je sačuvan dio urbanističke cjeline s ostacima gradske ulice i zgrada, među kojima su najvažniji ostatci hrama i termalni uređaji. Osvajali su ga osmanlije i mlećani. U doba austrijske uprave Obrovac je dobio sud te je postao sjedište kotara, odnosno općine. Bio je razvijen srednjovjekovni gradić sa crkvenim ustanovama i značajan kao luka u kojoj se trgovalo soli.

Uz dominantnu hrvatsku tradiciju LAG područje i danas ima u govoru i običajima ostatke utjecaja talijanske kulture jer je značajan dio LAG područja bio područje Zadarske komune koja je bila pod talijanskom vlašću, turske kulture iz vremena srednjovjekovnih osmanlijskih ratova, te pojedinačnih jela, nakita i uporabnih predmeta koje su pomorci donosili natrag sa svojih putovanja iz svih dijelova svijeta. Danas je na prostoru LAG-a registrirano 41 nepokretno kulturno dobro od čega 25 pojedinačnih zaštićenih kulturnih dobara, 4 kulturno povijesne cjeline, 1 kulturni krajolik, 11 arheoloških nalazišta te 18 pokretnih kulturnih dobara od čega 7 pojedinačnih pokretnih kulturnih dobara, 7 zbirki i 4 nematerijalna kulturna dobra. Detaljna analiza kulturnih dobara nalazi se u tablici 2. Na području LAG-a potrebno je izvršiti detaljne arheološke preglede te na tako otkrivenim nalazištima i arheološka istraživanja kako bi se dobila cjelovita slika svega što je još sakriveno od očiju javnosti na području LAG-a u koju svrhu LAG „BURA“ želi koristiti lidar tehnologiju koja će u kombinaciji sa modernom metodologijom analize podataka ujedno omogućiti pametnije upravljanje prostorom. Područje LAG-a je diversificirano kako zemljopisno tako i po pitanju tradicije i običaja, u zapadnom dijelu LAG-a, općine Vrsi i Ražanac postoji pomorska tradicija, Novigrad se ponosi svojom ribarskom tradicijom dok sjeverni dio LAG-a Starigrad,

Jasenice i Obrovac imaju tradiciju polunomadskog načina života gdje se stoka u ljetnom periodu godine nalazila na Velebitu, a u pastirskim Velebitskim stanovima su taj dio godine dio godine živjeli i žitelji koji bi u jesen silazili bliže obali u kuće primarnog stanovanja. Na cjelokupnom području postoji tradicija stočarstva i sa njim povezanih običaja. Običaje i tradiciju na području LAG-a osobito njeguju i čuvaju od zaborava kulturno umjetnička društva koja ujedno organiziraju razne manifestacije, večeri i smotre folklora. U kontekstu povijesnog naslijeđa mora se naglasiti razdoblje Domovinskog rata tijekom kojega je veći dio LAG područja bio pod okupacijom i temeljito razoren uz velike vojne i civilne žrtve, najznačajniji su povijesni događaji iz tog razdoblja akcije Maslenica (1993.) i Oluja (1995.) u kojima je područje reintegrirano u teritorij Republike Hrvatske. VRO Maslenica bila je prekretnica u Domovinskom ratu, operacija kojom je hrvatski sjever i jug ponovno kopneno povezan (što je dotad bilo moguće Paškim mostom i trajektnom linijom) službeno je trajala od 22. do 27. siječnja 1993. Ukupno 127 hrvatskih vojnika je izgubilo svoje živote a ranjeno je 158 koje brojke nažalost dovoljno govore o intenzitetu bitaka.

Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolici	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Općina Zemunik Donji	Crkva sv. Katarine (Kate) na groblju	-	-	-	Oltarna slika "Sv. Ivana Krstitelja"		-
Općina Poličnik	Crkva sv. Martina	-	-	Arheološki ostatci utvrde			-
Općina Novigrad	Stara crkva Porodenja Blažene Djevice Marije ("Stara škola"),	Kulturno-povijesna (poluurbanistička) cjelina Novigrada		Arheološki kompleks s ostacima crkve sv. Mihovila i rustičke vilena položaju	Dijelovi demontiranog oltara iz crkve sv. Katarine Elementi demontiranog oltara iz	Inventar crkve Rođenja Blažene Djevice Marije	Novigradski govor s očuvanom čakavskom akcentuacijom

	Stara župna kuća, Tvrđava "Fortica", Crkva Porođenja Blažene Djevice Marije, Crkva sv. Kate, Kuća Oštrić			Mijovilovac	crkve sv. Katarine		
Općina Posedarje	Crkva sv. Marije, Crkva sv. Duha	Kulturno-povijesna cjelina naselja Vinjerac		Gradina Budim, Lergova gradina		Inventar župne crkve Gospe od Ružarija	
Općina Jasenice	Crkva Sv. Frane, Crkva sv. Jeronima, Crkva sv. Jurja i okolno groblje, Majstorska cesta	-	-	-			-
Općina Starigrad	Crkva sv. Petra, Većakula, Crkva sv. Marije Magdalene (Mandaline) u zaseoku	Ruralna cjelina Marasovići	-	Ostaci crkve sv. Jurja na groblju, Arheološka zona Sveta Trojica			Posmrtni običaji vezani uz mirila ili počivala

	Sv. Marija Magdalena (Mandalina)						
Općina Ražanac	Mletačka utvrda			Arheološko nalazište Ljubljana i Kosa, Arheološki ostaci dvojne ranokršćanske crkve s pastoforijom, krstionicom i memorijom		Inventar župne crkve Gospe od Ružarija	Posmrtni običaji vezani uz mirila ili počivala
Općina Vrši	Crkva Gospe od Zečeva, Crkva sv. Jakova			Ostaci crkve sv. Lovre	Drveni retabl glavnog oltara sa svetohraništem iz župne crkve sv. Mihovila Drveni retabl bočnog oltara		
Grad Obrovac	Ostaci crkve sv. Jurja na groblju, Donji most, Gornji most u blizini sela Prndelji, Manastir i crkva Uspenja Bogorodice, Crkva sv. Josipa, Kudin most	Kulturno-povijesna cjelina grada Obrovca	Kulturni krajolik rijeke Krupe	Arheološko nalazište Cvijina gradina, Arheološko nalazište Sv. Vid	Ikonostas crkve Uspenja presvete Bogorodice Manastira Krupa	Inventar riznice Manastira Uspenja Bogorodice Zbirka stare i rijetke knjižnične građe iz knjižnice Manastira Uspenja Presvete Bogorodice Zbirka ikona	Posmrtni običaji vezani uz mirila ili počivala

						pravosla vne crkve sv. Trojice	
						Ikonosta s iz crkve Rođenja Presvete Bogorod ice	
Ukupno LAG	25	4	1	11	7	7	4

Izvor: *Ministarstvo kulture i medija*

1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a

Područje LAG „BURA“ karakterizira vrijedna prirodna baština, Nacionalni park Paklenica, Park prirode Velebit, spomenici prirode Modrič – pećina i Zeleni Hrast, zaštićeni krajobraz Kanjon Zrmanje te područja NATURA 2000 zaštićenih staništa, Novigradsko i Karinsko more, Ravni Kotari i Ninski zaljev. Nacionalni park Paklenica proglašen je 19. listopada 1949., nad njime dominiraju vrhovi Vaganski vrh 1757 m/nv i Sveto brdo 1753 m/nv (oba u Ličko Senjskoj županiji). Rezervatom biosfere planina Velebit (UNESCO MaB) proglašena je 10. veljače 1978., dio je Ekološka mreža NATURA 2000, od 2014., a na UNESCO-ovom Popisu svjetske baštine nalazi se od 7. srpnja 2017. Kanjon Velike Paklenice duljine je 14 km, a širine 500-800 m. U svom najužem dijelu, oko bunkera, kanjon je širok svega 50 m. S obje strane kanjona uzdižu se vertikalne stijene, od kojih su neke više i od 700 m. Najatraktivniji dio predstavlja predio strmog pada potoka nizvodno od Anića luke, gdje se strmi kukovi uzdižu odmah iznad potoka i tvore najuži dio kanjona u području između Anića luke i parkirališta. Kanjon Male Paklenice skromnijih je razmjera i bujica što njime teče znatno je slabija. Dug je 12 km, a širok 400-500 m. U svom najužem dijelu je širok tek 10 m, dok se okolne stijene uzdižu do visine od 650 m. (izvor: www.np-paklenica.hr)

Park prirode Velebit najveće je i najsloženije zaštićeno područje u Republici Hrvatskoj. Reljefno i vegetacijski obuhvaća najznačajniju planinu Hrvatske, ali i šire Mediterana, koja je zbog svojih prirodnih vrijednosti i značenja za očuvanje biološke raznolikosti planeta

1978. godine uvrštena u mrežu međunarodnih rezervata biosfere UNESCO-a (Man and the Biosphere Programme – MAB). Na području Velebita raste oko 2000 biljnih vrsta i podvrsta, s velikim udjelom rijetkih, ugroženih, endemičnih i zaštićenih biljaka, od kojih su neke poznate jedino s Velebita, npr. velebitska degenija (*Degenia velebitica*), prozorski zvončić (*Campanula fenestrellata*) i hrvatsko zvonce (*Edraianthus graminifolius* var. *croaticus*). Životinjski svijet Velebita je raznolik i vrijedan. Ovdje nalazimo populacije velikih zvijeri (vuk, medvjed, ris, divlja mačka) i drugih velikih sisavaca (divlja svinja, srna, jelen, divokoza), ptice poput tetrijeba gluhana, lještanke, surog orla, raznih vrsta sova i djetlića te brojnih karakterističnih planinskih vrsta. Možemo naći i neke vrste manjih zvijeri, poput kune, jazavca i lisice, a posebno su značajni glacijalni relikti Dinarida, runati voluhar (*Dinaromys bogdanovi*) i krški puh (*Eliomys quercinus dalmaticus*). Od gmazova na Velebitu dolazi mnoštvo vrsta (osobito na primorskoj strani, gdje se često mogu susresti naše zaštićene otrovnice poskok i riđovka). Također, na području Velebita obitavaju brojne vrste danjih leptira, uglavnom iz porodice Nymphalidae, a mnoge su od njih ugrožene pa su na Crvenom popisu leptira Hrvatske i u crvenoj knjizi leptira Europe. Posebno su vrijedni razgranati špiljsko-jamski sustavi, izvanredno bogati stenoendemičnom faunom. Špilja Modrič se nalazi na samo 29m nadmorske visine u naselju Rovanjaska u Općini Jasenice. U svojoj duljini od oko 800 metara pruža poseban doživljaj podzemnog svijeta, u potpuno netaknutoj prirodi, bez betonskih staza, reflektora i masovnih grupa. Špilja je razvedenog oblika, karakteristična po naizmjeničnom nizanju uskih sigastih procijepa i većih prostranih dvorana u dva pravca. Izuzetno je lijepo i bogato ukrašena istaloženim kalcitnim formama. Staro stablo hrasta Zeleni hrast nalazi se neposredno uz Jadransku turističku cestu DC8 u Općini Posedarje, naselju Islam Latinski. Dobio je zaštitu spomenika prirode 1959. godine zbog svoje starosti (preko 250 godina), impresivnog habitusa i fascinantnih morfoloških karakteristika. Značajni krajobraz Kanjon Zrmanje se često navodi kao najljepša rijeka u Hrvatskoj. Svojom snagom je udubila tvrdu karbonatnu podlogu i stvorila impresivan kanjon. Područje kanjona od Obrovca do ušća u Novigradsko more je zaštićeno kao značajni krajobraz u dužini cca 10 km i širinom do ruba kanjonskih strana, dok gornji tok rijeke pripada parku prirode Velebit. Također, cijeli tok rijeke je zaštićen kao područje ekološke mreže Natura 2000 HR2000641 Zrmanja, a sam estuarij je dio područja HR4000030 Novigradsko i Karinsko more.

Područje Novigradskog i Karinskog mora, područje Ninskog zaljeva, područje Ravni kotari su staništa brojnih biljnih i životinjskih vrsta te su Uredbom o ekološkoj mreži (NN

124/2013) proglašeni dijelom europske ekološke mreže NATURA 2000. Područja obuhvaćaju područja očuvanja značajna za ptice (POP Područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti) i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (POVS Područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju).

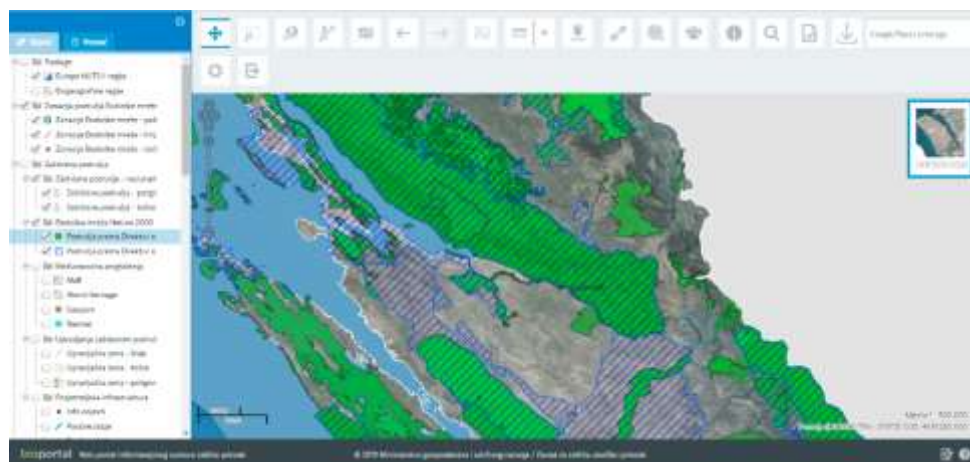
Osim navedenih zaštićenih područja u raznim fazama pripreme za zaštitu su i rijeke Krupa, Bijela i Karišnica.

Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a

Kategorija zaštite	Naziv	Površina u ha	Godišnja proglašenja	JLS-ovi u LAG-u na čijem području se nalazi
Nacionalni park	Paklenica	9507,56	1949.	Općina Starigrad
Park prirode	Velebit	203551,12	1981.	Općina Starigrad, Općina Jasenice, Grad Obrovac
Spomenik prirode	Modrič Pećina	0	1986.	Općina Jasenice
Spomenik prirode	Zeleni hrast	0	1957.	Općina Posedarje
Zaštićeni krajobraz	Kanjon Zrmanje	556,71	1964.	Grad Obrovac, Općina Jasenice
Ukupno LAG	5			

Izvor: Bioportal, web portal informacijskog sustav zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

Izvor: <http://www.bioportal.hr/gis/>

1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Kroz dio područja LAG-a Bura prolazi autocesta A1 na kojoj postoje četiri priključna čvorišta i to čvor Maslenica u naselju Rovanjaska, čvor Posedarje u Posedarju, čvor Zadar 1 u Islamu Latinskom i čvor Zadar 2 u Zemunik Donjem. Od značajnijih prometnica valja istaknuti i „Jadransku turističku cestu“ DC8 te „Majstorsku cestu“ transvelebitsku prometnicu koja je zbog ljepote i tehničke izvedbe proglašena i kulturnim dobrom. Najvažnija pomorska luka za područje LAG-a je Pomorska luka Zadar (Gaženica) udaljena 17,6 km od čvora Zadar II na autocesti A1, Luka Gaženica ima funkcije teretne luke i putničke luke. Područjem prolazi samo jedna, pomoćna magistralna željeznička pruga Zadar-Knin kojom se trenutno ne prometuje. Željeznička pruga je u lošem stanju, tehničko stanje pruge je nezadovoljavajuće prvenstveno zbog ratnih oštećenja i neodržavanja. Posljedica toga je nizak stupanj sigurnosti i prijevozne sposobnosti. Zračna luka Zadar se nalazi na području LAG-a Bura, locirana je u Općini Zemunik Donji, a od iznimne je važnosti za cijelu Zadarsku županiju. Sjedište LAG-a Bura ima dobru povezanost s većim gradovima: Zadrom (31,2 km) putem Jadranske magistrale DC8, Šibenikom (89,1 km), Splitom (159 km) i Zagrebom (259 km) cestom E65 i E71.

Stanje telekomunikacijske infrastrukture detaljnije je opisano u Dodatku 1. tablica 5. Glede daljnjeg razvoja telekomunikacijske infrastrukture ističe se da je područje LAG-a obuhvaćeno sa dva odobrena Plana razvoja širokopojasne infrastrukture, PRŠI Općina

Jasenice sa kojim je obuhvaćeno područje Obrovca, Jasenica, Starigrada, Posedarja, Ražanca, Vrsi i Novigrada dok su općine Poličnik i Zemunik Donji obuhvaćeni PRŠI-jem Zadar i okolica. Tako su stvorene pretpostavke za daljnji razvoj širokopojasne infrastrukture koji bi se prema predviđenoj dinamici i uz sufinanciranje sredstvima EU trebao nastaviti od 2023. godine. Većina JLS u obuhvatu LAG-a je iskoristila prilike iz programa wi-fi 4 EU, kojim su na pojedinim frekventnim lokalitetima stvorile mrežu javnog, brzog i besplatnog wi fi Internet pristupa. Stanje gospodarenja otpadom je u lošem stanju, zatvaranjem odlagališta Diklo i neotvaranjem regionalnog centra za gospodarenje otpadom u Biljanima područje se nalazi u nezavidnoj i neodrživoj situaciji gdje se cjelokupni otpad odlaže na odlagalište Kljakovača na području Obrovca. Odvoz i zbrinjavanje otpada obavljaju tvrtke Infra – grad za područje Obrovca i Čistoća Zadar za preostalo područje LAG-a.

Područje LAG-a vodom opskrbljuje Vodovod Zadar d.o.o. Zadarski Vodovod zahvaća vodu na dva slivna područja i nekoliko lokalnih vodozahvata:

- Slivno područje rijeke Zrmanje gdje se u desnom zaobalju rijeke zahvaćaju vode iz Velebitskih izvora Čavlinovac, Dorinovac i Sekulića vrelo i zatvorenim kolektorom dovode do crpne postaje Dolac. U sušnijem dijelu godine koristi se i površinski vodozahvat Berberov buk na rijeci Zrmanji.
- Slivno područje Bokanjac-Poličnik gdje se zahvaćaju vode iz kopanih bunara Bunari 4 i 5, Jezerce, Boljkovac i iz izvora Golubinka.
- Lokalni vodozahvati u Starigradu i Kaštel Žegarskom, naime Starigrad se većim dijelom opskrbljuje vodom koja dolazi sa slijevnog područja rijeke Zrmanje, a dijelom iz Velebitskih izvora (Jukića vrilo, Kneževića vrilo, Vratrovac).

Prikaz Zadarskog vodoopskrbnog područja sa označenim zonama zaštite na slivnim područjima nalazi se u Dodatku 1 Prikaz 1. Područje općine Vrsi je jedino već u provedbi izgradnje sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda kao dio aglomeracije Vir-Privlaka-Nin, a koji bi sustav trebao biti u funkciji do 2025. godine, ostatak područja obuhvata LAG-a je u fazi izrade tehničke dokumentacije sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda nositelj koje je Vodovod Benkovac, a do tada se otpadne vode zbrinjavaju u septičkim i crnim jamama ili se manjim udjelom pročišćavaju putem biopročišćaća manjeg kapaciteta za pojedine lokalitete. Električnom mrežom na prostoru LAG-a pokriveno je 82 % kućanstava. Za prostorno izdvojene zaseoke treba potaknuti izgradnju off grid sustava i primjenu obnovljivih izvora

energije. Prostor LAG-a radi svojih prirodnih karakteristika, ima veliki razvojni potencijal za uporabu obnovljivih izvora energije, poput vode, vjetra i sunca na cijelom području. Na 10 kilometara uzvodno od Obrovca nalazi se reverzibilna hidroelektrana (RHE) Velebit. Ukupna snaga hidroelektrane iznosi 276/240 MW dok je zabilježena najveća proizvodnja od 635,2 Gwh. Na području LAG-a izgrađene su i započele sa radom tri vjetroeletktrane i jedna elektrana na fotonaponske čelije, a u raznim fazama pripreme za realizaciju su još tri fotonaponske elektrane i dva vjetroparka. Dinamika realizacije novih elektrana ovisit će o čitavom nizu faktora, a osobito o osposobljenosti opskrbnog sustava za stabilan primitak energije proizvedena iz obnovljivih izvora.

Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Ukupno
Autocesta	Km	34,03
Državna cesta	Km	91,7
Županijska cesta	Km	206,78
Lokalna cesta	Km	204,5
Nerazvrstana cesta	Km	917,82
Željeznička pruga	Km	n/p
Biciklističke staze	Km	142
Međunarodne zračne luke	Broj	1
Ostale zračne luke	Broj	n/p
Morske luke	Broj	7
Riječne luke	Broj	1
Elektr. ener. kablovi	Km	186,2 bez dostupnih podataka za Starigrad i Ražanac
Telekom. kablovi	Km	338,493 bez dostupnih podataka za Starigrad
Plinovod	Km	21,17
Vodovod	Km	587,184

Kanalizacija	Km	24
Pročišćivači otpadnih voda	Broj	5
Centri za gospod. otpadom	Broj	n/p
Pretovarni centri	Broj	1

Izvor: *Jedinice lokalne samouprave*

1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Centar za socijalnu skrb Zadarske županije na području LAG-a Bura ima ispostavu u Gradu Obrovcu kojoj pripadaju Jasenice i Obrovac, dok ostali JLS-ovi iz LAG-a pripadaju ispostavi Centra za socijalnu skrb Zadar. U Općini Vrsi djeluju dva privatna obiteljska doma za starije i nemoćne. Na području Zemunika Donjeg nalazi se Dom za odrasle osobe u kojem je smješteno 190 pacijenata. Osim smještaja i organiziranog stanovanja dom Programom Život u lokalnoj zajednici uvodi nove oblike skrbi o odraslim osobama s mentalnim poteškoćama. Programom se unapređuje kvaliteta života, koriste preostale sposobnosti, usvajaju nova znanja i vještine kroz obrazovne i funkcionalne utjecaje rada sa odraslim osobama s mentalnim poteškoćama srednje životne dobi koji su smješteni u ustanove, s ciljem osposobljavanja za samostalan život i uključivanje u život lokalne zajednice psihosocijalnu podršku. Pomoć u kući Doma za odrasle osobe Zemunik kao izvaninstitucijska skrb pruža socijalne usluge organiziranja prehrane, pripreme i dostave gotovih obroka u kuću i uslugu obavljanja kućanskih poslova, organiziranje pranja i glačanja rublja. Provedbom projekata iz programa „Zaželi“ većina JLS osigurava pomoć u kući za starije i nemoćne i pruža usluge pomoći geronto domaćica. Cilj projekata je zapošljavanje ugroženih skupina žena na ostvarivanju potreba starijih osoba u nepovoljnom položaju. Projekti imaju multiaplikativni učinak koji se manifestira kroz zapošljavanje žena koje će ostvariti dohodak, socijalizirati se, upoznati stanovnike mjesta, osjećati se društveno korisno, zadovoljno, ispunjeno te kroz zadovoljavanje osnovnih potreba starijih i nemoćnih osoba za pomoći u kući i povećanje njihove socijalne inkluzije. Na području LAG-a Bura nalaze se tri ispostave doma zdravlja Zadarske županije i četrnaest ambulanti te četiri stomatološke ordinacije. Županijska hitna medicina ima jedinice u Posedarju, Starigradu i Poličniku. Veterinarska ambulante locirane su u Općini Zemunik Donji i Gradu Obrovcu.

Na području LAG-a Bura nalazi se jedanaest vrtića. Broj osnovnih škola te njihovih podružnica iznosi 23. Jedina srednja škola u LAG-u Bura nalazi se u Gradu Obrovcu, u školi postoje strukovna četverogodišnja i trogodišnja usmjerenja, te gimnazijski program (opća gimnazija).

Sportsku infrastrukturu čini ukupno 69 otvorenih građevina te samo 3 zatvorene sportske građevine ne ubrajajući školske dvorane. U Općini Novigrad postoje dva nogometna igrališta (NK Hajduk u Pridrazi i NK Nošk u Novigradu), stadion NK Hrvatskog viteza u Posedarju je među poznatijim nogometnim klubovima na području LAG-a koji se ističe radom sa mlađim uzrastima, a vrijedi istaknuti i stadion HNK Zrmanje Obrovac smješten uz samu rijeku Zrmanju koji plijeni svojom atraktivnošću gdje skupljači lopti moraju biti u brodu za vrijeme odigravanja utakmice. Područje LAG-a Bura broji 13 župnih crkvi. Na području Općine Poličnik je zabilježen najveći broj crkava, njih ukupno sedam, od čega su dvije župne crkve. U Gradu Obrovcu postoje dvije katoličke župe kojima pripada pet crkvi i jedna pravoslavna Parohija unutar koje se nalaze tri crkve i dva sakralna lokaliteta. Većina župa je osnovana od 17. do 19. stoljeća.

Na području LAG-a nalaze se ukupno četiri knjižnice dok u kategoriji Društveni/kulturni dom, dom za mlade brojimo ukupno 8 objekata. U gradu Obrovcu je jedino kazalište a isti ima i zavičajni muzej koji djeluje u sastavu Pučkoga otvorenog učilišta Obrovac. Svojim zbirkama nastoji afirmirati bogatu kulturno-povijesnu baštinu i prirodoslovno bogatstvo područja, a u stalnom postavu izložena je etnografska i prirodoslovna građa

Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Količina
Društveni/kulturni dom, dom za mlade	Broj	9
Kazališta	Broj	n/p
Kino dvorane	Broj	1
Knjižnice	Broj	4
Muzeji	Broj	3
Vatrogasni dom	Broj	4
Ambulanta	Broj	15
Dom zdravlja	Broj	4

Bolnica	Broj	n/p
Vrtići	Broj	12
Ostali predškolski objekti	Broj	1
Osnovne škole	Broj	25
Srednje škole	Broj	1
Sportske građevine (zatvorene) ne uključujući školske dvorane	Broj	3
Sportske građevine (otvorene)	Broj	69
Dom za nezbrinutu djecu	Broj	n/p
Dom za starije i nemoćne	Broj	2
Ustanove za rehabilitaciju ovisnika (koje ne spadaju pod bolnice)	Broj	n/p

Izvor: *Jedinice lokalne samouprave jedinice područne (regionalne) samouprave*

1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a

Područje LAG-a Bura je prostor tradicionalno orijentiran na poljoprivrednu djelatnost, a u novije vrijeme i turizam. Tijekom druge polovice 20. stoljeća izvršeni su pokušaji industrijalizacije na području tadašnje Općine Obrovac izgradnjom tada najveće tvornice za obradu gline u ovom dijelu Europe, isti su pokušaji obzirom da su se radili kroz prizmu tkzv. planske privrede neslavno propali ostavljajući za sobom ogromne ekološke probleme poput bazena lužine i crvenog mulja koji do danas nisu sanirani. U novije vrijeme lokalne samouprave su formirale poduzetničke zone u kojima se omogućavaju poduzetnički poduhvati. Po poduzetničkim pokazateljima i stanju potporne poslovne infrastrukture na području LAG-a prednjači područje Općine Poličnik sa svoje tri funkcionalne poslovne zone, to su Poslovna zona Grabi (Poličnik), Poslovna zona Murvica i Poslovna zona Mazija II (Briševo) u kojima je registrirano 12 tvrtki. Broj tvrtki bilježi trend porasta, a prosječni prihodi su u visini 1.375.152,64 EUR-a. Prosječni broj zaposlenih po tvrtki je 17 djelatnika. Djelatnosti u zonama su diversificirane od prerade ribe do proizvodnje proizvoda od plastike i trgovačke djelatnosti. Po pokazateljima slijedi Obrovac sa 13 tvrtki koje ostvaruju prosječno 4.145.700,00kn i prosječno zapošljavaju 14 djelatnika. Energetika je rastući sektor u zadnjih 10 godina, osim postojeće RHE (reverzibilne hidroelektrane) Velebit snage 2 x 155 MVA na području Općine Jasenice, nalazi se i Poslovna zona Bravar u kojoj bilježimo ulaganja u proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora. Sunčana elektrana Obrovac, izgrađena je na području bivše tvornice gline na površini od 117.137 m². Priključna snaga elektrane je 7,35 MW, a instalirana 8,7 MW. Ugrađeno je 27.544 fotonaponskih modula Solvis ukupne instalirane snage 8,7 MWp. Očekivanom godišnjom proizvodnjom električne energije od oko 11,3 milijuna kWh moći će se zadovoljiti potrebe više od 3.500 kućanstava. Vrijednost investicije je 52 milijuna kuna. Na istom se području planira izgradnja dodatnih fotonaponskih elektrana ukupne snage do 42MWp. Također Vjetroelektrana Jasenice I snage

10 MW stavljena je u funkciju 2020. g. Vjetroelektrana se sastoji od pet vjetroturbina sa godišnjom proizvodnjom od 21,5 GWh što je dostatno za 6 000 kućanstva. Vjetroelektrana Zelengrad dovršena je 2014. godine, na području grada Obrovca snage 42 MW. Ovo područje ima veliki potencijal za daljnji razvoj obzirom da je energetska čvorište sa prirodno velikim brojem sunčanih dana i povoljnim vjetrovima. Od potporne poduzetničke infrastrukture kao primjer dobre prakse ističe se novoizgrađeni Centar za razvoj i edukaciju Poličnik, izgrađen uz sufinanciranje Europske unije iz Europskog fonda za regionalni razvoj kao moderna poduzetničko-poslovna infrastruktura od lokalnog i šireg regionalnog značaja. Centar za razvoj i edukaciju Poličnik ima svrhu središta za unaprjeđenje poslovanja u industrijama koje kao sirovine koriste pčelinje proizvode – vosak, propolis, pčelinji otrov, pelud, matičnu mliječ i med (prvenstveno farmaceutska, prehrambena i kozmetička industrija). Ima 1388 četvornih metara izgrađene i opremljene infrastrukture. Centar može pružati usluge inkubacije i konzultantske usluge poduzetnicima, specijalizirane edukativne usluge poslovnim subjektima, zaposlenima, nezaposlenima, studentima i učenicima koji planiraju poduzetničke inicijative, te će nuditi usluge razvoja proizvoda i podrške povećanju konkurentnosti proizvodnje uz stručni nadzor. Infrastruktura Centra obuhvaća razvojnu radionicu, laboratorij, punionicu, praktikume, multimedijalnu dvoranu, dvoranu za senzoriku, izložbeni prostor i knjižnicu te start up urede sa svim standardnim uslugama i stanjem opremljenosti. Zadarska županija je u suradnji sa Općinom Zemunik Donji pokrenula projekt Poljoprivredno-demonstracijskog centra u Zemunik Donjem kao svoj strateški projekt u segmentu poljoprivrede i ruralnog razvoja. Na parceli od oko tri hektara izgradit će se nastavni objekt s pokušalištem, a za potrebe nasada na parceli će biti smješteni plastenici za uzgoj, akumulacija vode za navodnjavanje, te demonstracijska polja permakulture i povrća uz nasade maraške, bajama, breskve, masline, trešnje i vinove loze. Kao mjesto za transfer znanja i eksperimente u poljoprivredi očekuje se pozitivan utjecaj centra na razvoj i modernizaciju poljoprivredne proizvodnje. Od važnijih djelatnosti valja navesti školjarstvo koje se u zadnjih 10 godina razvija osnivanjem novih uzgajališta dagnji kao i brendiranjem "Novigradske dagnje" kao prepoznatljivog lokalnog proizvoda. Na području LAG-a Bura koncesiju nad lovištima ima deset lovačkih društava. Glavne vrste divljači na ovim lovištima su zec obični, fazan te trčka skvržulja, uz ostale vrste divljači koje stalno ili povremeno obitavaju ili prelaze lovišta. Aktualnu strukturu obrta na području LAG „Bure“ po glavnim djelatnostima koje obavljaju možemo pregledno sagledati analizom broja aktivnih obrta sukladno registriranoj glavnoj djelatnosti u obrtu, na dan 1. ožujka 2022. godine. Proizlazi da pretežiti dio obrta kao glavnu djelatnost obavlja uslužne djelatnosti osobito djelatnosti vezane za turizam i ugostiteljstvo, slijede prijevoznike djelatnosti i trgovina dok je najmanji broj obrta u proizvodnji te ribarstvu i poljoprivredi. Detaljan pregled dan je u Dodatku 1 Tablica 2. Ukupan broj obrta je u trendu porasta, sa 483 obrta u 2018. i 2019. na 548 obrta na kraju 2020. godine i 584 obrta na dan 01. ožujka 2022. godine. Detaljan prikaz tržišta radne snage dan je u Tablici 15 Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a „BURA“, U Tablici 6 zaposleni u pravnim osobama po gradovima/općinama prema nkd-u 2007., stanje 31. ožujka 2022 u Dodatku 1 dan je prikaz stanja o zaposlenim osobama u pravnim osobama prema NKD-u.

Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji LAG područja

JLS	Razvojna skupina prema IR	Indeks razvijenosti JLS	Prosječan dohodak po stanovniku	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Visoko obrazovano stanovništvo (VŠS, VSS)
Općina Zemunik Donji	5	101,094	28.440,28	2.226,07	0,1153	96,92	158,2	0,0941
Općina Poličnik	5	100,946	22.856,28	1.623,85	0,1297	105,54	78,0	0,0678
Općina Novigrad	5	101,644	24.664,52	1.937,47	0,1572	91,79	119,5	0,1893
Općina Posedarje	5	101,203	23.396,40	1.737,03	0,1161	103,38	114,8	0,0963
Općina Jasenice	7	104,707	29.542,34	3.546,21	0,1389	103,88	109,0	0,1150
Općina Starigrad	6	103,997	27.160,58	4.805,48	0,1133	106,86	177,0	0,1067
Općina Ražanac	5	100,777	21.717,19	2.073,47	0,1155	103,46	161,2	0,1266
Općina Vrsi	5	101,838	20.224,86	4.444,40	0,1656	105,49	141,3	0,1151
Grad Obrovac	4	98,301	20.609,67	3.384,88	0,2430	92,46	140,3	0,1199
Ukupno LAG	n/p	n/p	24.290,24	2.864,32	0,14	101,09	133,26	0,11

Izvor: *Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova europske unije*

Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj zaposlenih prema području djelatnosti – NKD 2007																					Broj zaposlenih ukupno za sva područja
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	
2018.	142	6	462	71	36	107	451	228	73	3	7	7	14	44	853	463	150	34	8	0	0	3519
2019.	129	7	538	70	42	210	511	209	111	18	6	6	9	69	843	479	144	36	9	0	0	3466
2020.	113	4	551	73	39	286	490	188	181	6	7	7	14	29	930	468	141	42	6	0	0	3575

Izvor: *Državni zavod za statistiku*

Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007																					Broj poduzetnika ukupno za sva područja
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	
2018.	19	6	57	2	8	60	81	20	72	4	1	12	15	20	0	3	4	5	3	0	0	392
2019.	20	6	55	2	7	67	82	26	79	5	1	13	20	23	0	2	4	6	3	0	0	421
2020.	19	7	56	4	8	84	86	27	86	7	1	12	22	24	0	2	4	6	3	0	0	458

Izvor: *Hrvatska gospodarska komora*

Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a¹

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	n/p	n/p	483
2019.	n/p	n/p	483
2020.	n/p	n/p	548

Izvor: *Hrvatska obrtnička komora*

¹ Podaci su dobiveni prema udruženjima obrtnika. Pojedinačni podaci po jedinicama lokalne samouprave nisu bili dostupni.

Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Organizacijski oblik poljoprivrednika						
	OPG	SOPG	Obrt	Trgovačko društvo	Zadruga	Druga pravna osoba i ostalo	Od toga broj ekoloških proizvođača
Općina Zemunik Donji	162	5	n/p	n/p	2	1	7
Općina Poličnik	361	9	n/p	4	2	n/p	11
Općina Novigrad	98	9	2	1	n/p	n/p	8
Općina Posedarje	285	14	1	8	n/p	n/p	13
Općina Jasenice	96	5	n/p	1	n/p	n/p	4
Općina Starigrad	62	1	1	6	n/p	n/p	4
Općina Ražanac	180	11	1	1	n/p	n/p	2
Općina Vrsi	79	3	n/p	1	n/p	n/p	2
Grad Obrovac	305	25	1	2	n/p	n/p	26
Ukupno LAG	1628	82	6	24	4	1	77

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju - AGRONET

Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EUR)					
	do 3.000	3.001 – 8.000	8.001 – 15.000	15.001 – 50.000	50.001 – 100.000	100.001 i više
Općina Zemunik Donji	95	47	11	9	n/p	n/p
Općina Poličnik	170	133	38	25	1	n/p
Općina Novigrad	64	23	10	7	n/p	n/p
Općina Posedarje	170	93	36	15	2	2
Općina Jasenice	61	23	10	7	3	n/p
Općina Starigrad	45	8	6	8	1	2
Općina Ražanac	114	52	17	6	n/p	n/p
Općina Vrsi	58	12	9	4	n/p	n/p
Grad Obrovac	151	73	52	49	2	n/p
Ukupno LAG	864	441	179	123	9	4

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a

JLS	Ukupna poljoprivredna površina (ha)	Ukupan broj parcela u ARKOD-u	Livade	Voćnjaci	Vinogradi	Maslinici	Pašnjaci	Oranice	Šume i šumsko zemljište
Općina Zemunik Donji	1.002,23	1.565	175,46	213,77	28,89	80,69	n/p	286,77	1.402,25
Općina Poličnik	1.001,28	3.216	217,72	203	39,37	143,66	n/p	338,82	3.031,42
Općina Novigrad	461,09	768	4,75	14,3	10,74	58,63	n/p	37,58	2.943,48
Općina Posedarje	538,77	2.336	52,28	64,67	84,96	63,04	n/p	219,13	2.669,45
Općina Jasenice	607,34	441	5,42	2,47	n/p	14,10	n/p	8,07	10.443,77
Općina Starigrad	1.458,82	309	1,5	2,37	n/p	7,91	n/p	1,07	12.966,82
Općina Ražanac	338,75	1.620	61,24	9,59	28,31	63,06	n/p	107,48	3.414,74
Općina Vrsi	337,12	669	50,12	8,24	5,78	34,15	n/p	74	994,3
Grad Obrovac	2.382,58	3.478	156,68	15,8	2,4	66,97	n/p	76,75	28.037,57
Ukupno LAG	8.127,98	14.402	725	744	176	499	n/p	1.148	65.903,08

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume d.o.o.*

Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a

JLS	Kategorija stoke							
	Govedo	Ovca	Koza	Konj	Svinja	Perad	Magarac	Pčela (pčelinje zajednice)
Općina Zemunik Donji	7	739	23	1	3	1996	16	110
Općina Poličnik	119	4740	72	7	35	7336	1	278
Općina Novigrad	50	770	190	1	6	1894	4	115
Općina Posedarje	10	2165	64	n/p	234	25892	9	505
Općina Jasenice	106	1742	615	4	10	4995	11	1874
Općina Starigrad	394	1554	464	143	2	635	5	693
Općina Ražanac	20	2096	60	n/p	16	2114	2	62
Općina Vrsi	11	792	10	2	n/p	1379	3	147
Grad Obrovac	1194	6993	5622	9	64	4743	115	1204
Ukupno LAG	1911	21591	7120	167	370	50984	166	4988

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede*

Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

JLS	GODINA																	
	2018						2019						2020					
	Dolasci			Noćenja			Dolasci			Noćenja			Dolasci			Noćenja		
	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani
Jasenice	12450	1243	11207	97748	8759	88989	13718	1577	12141	102952	10342	92610	7646	1378	6268	58110	8479	49631
Novigrad	6956	742	6214	47344	4569	42775	8535	1049	7486	56317	5631	50686	3774	740	3034	30225	4507	25718
Obrovac	11419	1646	9773	88619	9918	78701	12167	2002	10165	86766	11347	75419	6533	1464	5069	48978	8157	40821
Poličnik	2408	22	2386	16474	95	16379	2625	88	2537	19054	470	18584	1496	126	1370	12163	576	11587
Posedarje	15321	1422	13899	84540	8443	76097	15388	1623	13765	88700	10139	78561	7084	1292	5792	54862	8185	46677
Ražanac	20121	2009	18112	162067	12782	149285	23578	2569	21009	181297	16705	164592	14899	2588	12311	122170	16787	105383
Starigrad	81663	4978	76685	451104	24703	426401	89044	7109	81935	485404	32006	453398	44244	7459	36785	256914	32946	223968
Vrši	19175	3512	15663	143245	24146	119099	19338	3750	15588	150427	25885	124542	11647	3321	8326	95645	22573	73072
Zemunik Donji	1041	43	998	6885	179	6706	1296	52	1244	9535	113	9422	871	46	825	7630	261	7369
UKUPNO LAG	170554	15617	2E+05	1098026	93594	1E+06	185689	19819	2E+05	1180452	1E+05	1E+06	98194	18414	79780	686697	1E+05	584226

Izvor: *Državni zavod za statistiku*

Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																														
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60 i više			ukupno
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	
Grad Obrovac	1	2	3	2	5	7	7	3	10	5	5	10	9	5	14	6	6	12	14	9	23	16	7	23	21	19	40	22	10	32	174
Općina Poličnik	2	3	5	5	7	12	5	8	13	6	11	17	4	6	10	4	9	13	2	4	6	2	7	9	5	6	11	5	5	10	106
Općina Zemunik Donji				1	2	3	0	7	7	2	3	5	1	2	3	5	2	7	2	3	5	1	3	4	1	1	2	1	3	4	40
Općina Novigrad		1	1	4	4	8	4	5	9	1	3	4		4	4	2	4	6	3	6	9	2	11	13	7	11	18	7	6	13	85
Općina Posedarje	1	1	2	0	3	3	6	12	18	4	4	8	4	4	8	5	0	5	2	4	6	4	4	8	4	3	7	3	1	4	69
Općina Jasenice				3	1	4	2	3	5	1	3	4	2	2	4	3	3	6		1	1	2	1	3	2	1	3	3	3	6	36
Općina Starigrad	1		1	5		5	2	3	5	2	5	7	1	2	3	1	4	5	1	4	5	3	0	3	3	3	6	3	2	5	45
Općina Ražanac		2	2	1	5	6	3	6	9	3	6	9	3	1	4	1	4	5	1	1	2	4	5	9	3	2	5	7	1	8	59
Općina Vrsi		0	0	4	1	5	1	1	2	4	4	8	1	0	1	1	5	6	1	3	4		3	3	4	2	6	3	5	8	43
Ukupno LAG	5	9	14	25	28	53	30	48	78	28	44	72	25	26	51	28	37	65	26	35	61	34	41	75	50	48	98	54	36	90	657

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (<https://statistika.hzz.hr/>)

Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																														ukup no			
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60-64				65 i više		
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U				
Grad Obrovac	4	2	6	36	31	67	51	50	101	66	54	120	70	57	127	69	49	118	84	73	147	66	39	105	53	13	66	30	8	38	3	1	4	899
Općina Jasenice	2	2	4	16	14	30	24	30	54	32	38	70	32	30	62	37	18	55	28	8	36	20	8	38	23	4	27	7	4	11	0	0	0	391
Općina Novigrad	2	3	5	29	23	52	51	40	91	45	48	93	39	35	73	47	41	88	65	4	106	51	13	64	34	4	38	9	5	14	0	0	0	625
Općina Poličnik	11	7	18	61	57	118	110	99	209	117	87	204	111	79	190	90	84	174	105	85	190	89	53	142	65	13	78	23	2	25	1	1	2	1350
Općina Posedarje	8	4	12	57	45	102	63	50	113	85	64	149	74	52	126	83	55	138	80	55	135	85	20	105	52	18	70	20	10	30	0	1	1	981
Općina Ražanac	4	2	6	32	26	58	66	47	113	64	45	109	64	29	93	48	36	84	56	38	94	69	30	99	70	10	80	25	6	31	3	0	3	770
Općina Starigrad	3	0	3	15	8	23	25	31	56	45	31	76	40	38	78	34	29	63	45	33	78	43	20	63	16	7	23	4	10	14	0	1	1	478
Općina Vrsi	6	2	8	29	15	44	45	46	91	36	26	62	39	33	72	41	36	77	42	29	71	45	32	77	34	13	47	13	2	15	1	2	3	567
Općina Zemunik Donji	0	4	4	27	31	58	53	40	93	48	43	91	37	29	66	22	33	55	41	50	91	41	32	73	42	16	58	15	6	21	0	0	0	610

Ukup no LAG	4 0	2 6	6 6	30 2	25 0	55 2	48 8	43 3	92 1	53 8	43 6	97 4	50 6	38 2	88 7	47 1	38 1	85 2	54 6	37 5	94 8	50 9	24 7	76 6	38 9	9 8	48 7	14 6	5 3	19 9	8	6	1 4	6671
----------------------------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	--------	---------	---------	--------	---------	---	---	--------	------

Izvor:

Državni

zavod

za

statistiku

1.3. Demografske značajke LAG područja

Mogućnosti razvoja područja LAG-a u izravnoj su korelaciji sa ljudskim potencijalima lokalnog stanovništva. Područje LAG-a „BURA“ kroz povijest obilježavaju velike oscilacije u broju stanovnika koje se poklapaju sa značajnim objektivnim okolnostima poput Domovinskog rata. Prema službenom popisu stanovništva (2011.) područje LAG-a Bura broji 25.101 stanovnika što je povećanje za 7 % u odnosu na službeni popis stanovništva iz 2001. godine, dok je prema prvim rezultatima i procjenama DZS iz popisa 2021. godine ukupan broj stanovnika na području LAG-a pao na 23.894 što predstavlja pad od 5.14% u razdoblju od 10 godina. Prosječna starost stanovništva na području LAG-a u 2011. godini iznosi 42,9, a u 2001. iznosila je 35,13 godina, što ukazuje na značajno starenje stanovništva. Podaci o vitalnom indeksu prikazani u tablici 17. pokazuju da je demografska slika u pogoršanju te tako ukupni vitalni indeks sa 81,56 iz 2011.godine pada na 60,57 prema procjenama DZS za 2020. godinu. Radno sposobno stanovništvo na području LAG-a u 2011. čini 62 % od ukupnog stanovništva što je približno jednako vrijednostima iz 2001. kada je udio iznosio 64 %. Prema posljednjem popisu stanovništva na području LAG-a najveći broj stanovnika živi u Gradu Obrovcu i Općini Poličnik, a najmanje stanovnika je u Općini Jasenice. Unatoč povoljnim migracijskim pokazateljima u pojedinim JLS ukupan broj stanovnika je u padu dok se prema procjenama DZS broj odseljenih u inozemstvo za referentnu 2020.godine povećao za 278% u odnosu na 2011.godinu. Značajan je i podatak da je prema podacima DZS iz 2011. godine na području LAG-a broj osoba trebaju pomoć druge osobe u obavljanju svakodnevnih aktivnosti 1.593 dok je broj osoba koje tu pomoć zaista i primaju 1.304 što pokazuje potrebu za daljnjim ulaganjima u socijalnu infrastrukturu i usluge. Obrazovna struktura koja uključuje 1.481 odnosno 5,9% osoba koja imaju završen neki od stupnjeva visokoškolskog obrazovanja, u smislu razvoja LAG područja ističe potrebu poklanjanja pažnje daljnjim ulaganjima u ljudske potencijale poput programa cijeloživotnog obrazovanja i obrazovanja odraslih sa naglaskom na ranjive skupine; osobe sa invaliditetom, žene (81,07% osoba bez ikakve škole na području LAG-a su žene) u cilju veće prilagodljivosti tržištu rada.

Prema podacima LAG-a „BURA“ na području LAG-a Bura gustoća naseljenosti iznosila je 24,7 stanovnika po km² u 2011. dok po procjeni DZS u 2021. iznosi 23,52 stanovnika po km².

Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a

Naziv JLS	Natalitet		Mortalitet		Vitalni indeks		Prosječna starost stanovnika
	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.	2020.	
Općina Jasenice	16	9	17	27	94,11	33,33	41,8
Općina Novigrad	13	19	32	46	40,62	41,30	42,5
Grad Obrovac	34	19	52	63	65,38	30,15	44,0
Općina Poličnik	53	47	51	48	103,92	97,91	38,09
Općina Posedarje	38	35	36	46	108,57	76,08	41,08
Općina Ražanac	27	23	39	43	69,23	53,48	44,7
Općina Starigrad	20	14	33	30	60,60	46,66	45,6
Općina Vrsi	20	21	19	26	105,26	80,76	43,2
Općina Zemunik Donji	18	25	31	21	58,06	119,04	44,8
Ukupno LAG	239	212	293	350	81,56	60,57	42,99

Izvor: *Državni zavod za statistiku*

Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a

Naziv JLS	Bez škole			Osnovna škola			Srednja škola				Visokoškolsko obrazovanje															Nepoznato
											Svega			Viša i stručni studij			Fakulteti, umjetničke akademije i sveučilišni studij			Magisterij			Doktorat			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U		
Općina Zemunik Donji	26	100	126	130	201	331	556	399	955	64	53	117	32	25	57	32	28	60	-	-	-	-	-	-	-	-
Općina Poličnik	55	150	205	510	511	1021	1060	748	1808	71	109	180	35	47	82	34	62	96	-	-	-	2	-	2	1	
Općina Novigrad	22	98	120	272	275	547	560	380	940	34	61	95	18	25	43	16	36	52	-	-	-	-	-	-	2	
Općina Posedarje	28	110	138	344	396	740	899	616	1515	104	99	203	54	49	104	49	48	97	-	-	-	1	1	2	1	
Općina Jasenice	11	87	98	118	117	235	366	240	606	180	120	300	96	69	165	83	50	133	-	-	-	1	1	2	11	
Općina Starigrad	30	130	160	149	161	310	525	392	917	57	57	114	17	27	44	38	29	67	-	-	-	2	1	3	1	
Općina Ražanac	35	116	151	329	325	654	699	472	1171	110	113	223	58	59	117	51	54	105	-	-	-	1	-	1	1	
Općina Vrsi	5	32	37	216	241	457	495	367	862	67	73	140	41	25	66	25	47	72	-	-	-	1	1	2	1	
Grad Obrovac	34	278	312	373	419	792	373	419	792	49	60	109	23	17	40	26	43	69	-	-	-	-	-	-	-	

Ukupno LAG	246	1101	1347	2441	2646	5087	5533	4033	8626	736	745	1481	374	343	718	354	397	751	0	0	0	8	4	12	18
---------------	-----	------	------	------	------	------	------	------	------	-----	-----	------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	---	---	---	---	---	----	----

Izvor: Državni zavod za statistiku (podaci za stanovništvo prema najviše završenoj školi i spolu - <https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabsxls.html>)

2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. 2022. i provedbe drugih projekata

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a [upisati ukupan broj natječaja i ukupnu alokaciju svih natječaja]		Odobreni projekti od strane LAG-a [upisati ukupan broj odobrenih projekata i ukupan iznos svih projekata]		Odobreni projekti od strane APPRRR [upisati ukupan broj odobrenih projekata i ukupan iznos svih projekata]		Potpuno isplaćeni projekti [upisati ukupan broj potpuno isplaćenih projekata i ukupan iznos potpuno isplaćenih projekata]		Pokazatelji		
	br	Alokacija, kn	br	Iznos, kn	br	Iznos, kn	br	Iznos, kn	Br. novostvorenih radnih mjesta (u isplaćenim projektima)	Pokazatelji LAG-a [upisati ciljne pokazatelje LAG-a – naziv pokazatelja i iznos]	Pokazatelji LAG-a [upisati pokazatelje LAG-a – naziv pokazatelja i iznos u isplaćenim projektima]
4.1.1.	1	778.915,65	1	290.273,95	1	290.273,95	1	290.273,95	0		
4.2.1.											
6.1.1.											
6.3.1.	3	4.491.820,5	40	4.491.820,5	40	4.491.820,5	18	2.010.501	0		
6.4.1.											
7.4.1.	3	3.594.605	9	1.735.537,2	5	1.015.924,58	2	399.339,35	0		
Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.											
Naziv	Izvor financiranja		Ukupni iznos		Iznos učešća		Razdoblje	Uloga LAG-a u		Rezultati i pokazatelji +	

projekta	projekta	projekta, kn	LAG-a, kn	provedbe projekta	provedbi projekta +		
Razvrstaj i recikliraj	Operativni program Konkurentnost i kohezija	429.764,56	0	2017-2019	partner		Izrađeno 8578 vodiča o razvrstavanju otpada za kućanstva, 9000 letaka za turiste, 3000 letaka za djecu predškolskog i školskog uzrasta, 100 vodiča za slijepe i slabovidne osobe, 27 plakata sa informacijama o projektu i načinu preuzimanja mobilne aplikacije, 9 roll-up banneri te mobilna aplikacija. Održano je 9 javnih tribina namijenjenih stanovništvu na području obuhvata projekta, 8 edukacija za djecu u vrtićima i emitirana jedna radio emisija.
Voćni trg	INA ZELENI POJAS	30.000,00	0	2019.	nositelj		Sadnice smokava su posađene uz rub prostora, a u centralnom dijelu postavljen je stol i klupa, informativna ploča s koševima za smeće, informativna ploča o zelenom pojasu INE d.d. i solarni stalak za bicikle, te ljuljačka za djecu.
Erasmus+ „Education of decision-makers and social services providers –	Erasmus +	334.212,88	94.737.51	2017.-2018.	partner		Sudionici su stekli vještine koje su neophodne za analizu potreba stanovništva te za učinkovito pružanje socijalnih usluga, studijska putovanja.

quality in care“							
Ražanac Moj Dom	Europski socijalni fond	1.534.780,06	0	Veljača 2020. – kolovoz 2022.	partner		Zaposleno 5 žena koje skrbe o 25 korisnika, obavljene edukacije za iste
Ptice u prirodi	Zadarska županija	7.354,44	0	Travanj 2022.	nositelj		Učeničkim zadrugama podijeljeno je 12 dalekozora i 30 kućica za ptice pribavljenih iz sredstava projekta.
Revitalizacija jezera Vlačine	Zadarska županija	9.660,50	0	2019.	nositelj		Nabavka solarnog sistema
Radionica zaštite maslinika na ekološkoj bazi i rezidba/cijepljenje maslina na području Zadarske županije“	Zadarska Županija	5790,62	0	2021.	nositelj		Izražena brošura, radionica i predavanje

Izvor: LAG „Bura“

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS

3.1. Opis partnerstva

Skupština LAG-a „Bura“ sastoji se od 75 članova, od kojih je 28 žena predstavnika članova. Partnerstvo među dionicima javnog, civilnog i gospodarskog sektora ostvaruje se u skladu s LEADER CLLD načelima, a sektorska zastupljenost prikazana je u tablici 20.

Upravni odbor LAG-a „Bura“ broji 5 članova, od čega su dvije žene (Đurđica Roupec i Sandra Šestan), a tri su mlade osobe (Sandra Šestan, Hrvoje Benić i Vladimir Dedić). Predstavници članova u Upravnom odboru su:

Općina Ražanac - Hrvoje Benić

Obrt za ugostiteljstvo Biser –Vladimir Dedić

KUD Ruža Hrvatska- Đurđica Roupec

Zavičajni klub Janko Mitrović-Ivica Mitrović

OPG SANDRA ŠESTAN – Sandra Šestan

Nadzorni odbor broji tri člana od kojih je jedna žena (Nataša Petrušić) i jedna mlada osoba (Ante Butić):

Nataša Petrušić – Dom za odrasle osobe Zemunik

Ivica Klanac- NK Hrvatski Vitez Posedarje- Ante Butić- OPG Mirko Butić

Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj)
37	14	24	75	17	18

Izvor: Registar članova Lokalna akcijska grupa „Bura“

Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS (Upravni odbor LAG-a)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj)
2	2	1	5	2	3

Izvor: Ured LAG-a „Bura“

Tablica 22: Tijelo LAG-a nadležno za odabir projekata na LAG natječaju (Upravni odbor LAG-a)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj)
2	2	1	5	2	3

Izvor: Ured LAG-a „Bura“

3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS

Pri pripremi za izradu LRS za novo programsko razdoblje prikupljani su iskustveni podaci dosadašnjih korisnika. Isto tako, pripremljene su preporuke od strane ureda na temelju izvještaja tijela za monitoring i evaluaciju dosadašnje LRS. U ovom procesu je također bilo ključno definirati konačne stavove postojećih tijela prema proširenju LAG-a koje je prema ranijim preporukama bilo odgođeno za novo razdoblje. Po odluci o proširenju, pristupili smo individualnoj komunikaciji sa svim JLS pojedinačno radi upoznavanja sa sljedećim aktivnostima. Isto tako, uključili smo ih i sve upoznali s potrebom prikupljanja podataka radi analize područja, uključivanja različitih interesnih skupina s njihovog područja u SWOT analizu i potom dobivanja smjernica od istih radi definiranja općih i specifičnih ciljeva i intervencija na temelju ključnih prepoznatih potreba područja. Nakon pripremnih radnji održana je Skupština LAG-a Bura na temu izbora izrađivača odnosno vanjskog stručnjaka za izradu LRS. U procesu odabira analizirani su detaljno sadržaji ponude, te tijek izrade pojedinih dijelova LRS. U ožujku 2022. je definiran vanjski stručnjak. Ured LAG-a Bura je unatoč proširenju i izazovima koja proširenje stvara napravio analizu područja 1. poglavlja koje je stalno i ažurirao s vanjskim stručnjakom po dostupnosti podataka bilo od strane JLS ili drugih službi koje su zadane kao izvor za iste podatke. Definiran je način uključivanja različitih interesnih skupina u izradi LRS kao i termini radionica, izrada radnih materijala, dostava, oblik i sl. Obavljen je i pregled SWOT analize iz prethodnog programskog razdoblja zajedno s novom SWOT analizom SP ZPP da bi se vanjski stručnjak upoznao s elementima nacionalne razine koji se odnose na područje LAG-a Bura. Potom je krenula animacija i uključivanje različitih interesnih skupina u izradi LRS. 25.08.2022. dovršena je izrada promotivnog kratkog filma LRS LAG BURA 2023-2027. U Poličniku, 23.09.2022. u poduzetničkoj zoni Grabi održana je radionica izrade Lokalne Razvojne Strategije LAG-a "Bura" 2023-2027 godine. Od 10-11 h radionica je namijenjena gospodarskom sektoru (OPG-ovima, obrtima, trgovačkim društvima), a od 11-12 h radionica je namijenjena javnom i civilnom sektoru (jedinice lokalne samouprave, udruge i dr.) Sudionici njih gotovo 40 omogućili su završetak SWOT analize navodeći svoje iskustvene primjere, ali i dajući ideje za međusektorsku suradnju i buduće zajedničke radionice. Svi su aktivno sudjelovali u ispunjavanju materijala za SWOT analizu, pojedini sektori imali su i dodatne ankete koje su izvor podataka i temelj izrade ove LRS.

Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS

Naziv događaja (sastanak, radionica i sl.)	Broj sudionika	Mjesto održavanja događaja	Datum održavanja događaja
Radionica izrade strategije gospodarski sektor	9	Poličnik	23.09.2022
Radionica izrade strategije javni i civilni sektor	7	Poličnik	23.09.2022
Javnosavjetovanje nacrt strategije	Zaprimljeno su 3 komentara	Online	09.09.-17.09.2023.

Izvor: Ured LAG-a „Bura“

4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize

Tablica 24: SWOT analiza LAG-a

SNAGE	SLABOSTI
Iskustvo znatnog broja JLS i poljoprivrednih gospodarstava koji su koristili sredstva po LAG i nacionalnim natjecajima Očuvana kvaliteta vode, posebice atraktivnih krški izvori koji predstavljaju jedinstvenu snagu koja je oduvijek predstavljala potencijal razvoja ovog područja Tradicija poljoprivrede i stočarstva na području LAG-a Očuvana naselja te urbane i ruralne sredine tradicionalne gradnje Razvijena obrazovna infrastruktura omogućava pružanje usluga cijelo životnog obrazovanja za sve skupine stanovništva Iskustvo u provedbi projekata: LAG Bura je sudjelovao u međunarodnim projektima suradnje (poput "Ruralni okusi") i bio nominiran za LEADER nagradu, što ukazuje na kapacitet za povlačenje EU sredstava. Postojanje zaštićenih područja prirode: Nacionalni park Paklenica i druge zaštićene zone privlače turiste i pružaju potencijal za razvoj ekološkog turizma i zaštitu okoliša.	• Slab postotak korištenja raspoloživog poljoprivrednog zemljišta • Nezadovoljavajuće stanje komunalne infrastrukture vodovoda i odvodnje (dotrajnost, česti kvarovi, gubici, nezdravi azbestno-cementni cjevovodi) • Nedovoljna prepoznatljivost gastro ponude • Voda za poljoprivredu ne osigurava se iz vodoopskrbnog sustava, a navodnjava se u okviru poljoprivrednih kućanstava svega 10%. S druge strane nezakonitim priključivanjem na vodoopskrbni sustav se natapaju poljoprivredne površine te se na taj način troše značajne količine vode, zbog čega dolazi do presušivanja izvora i oticanja u otvorenim vodotocima, ali i značajnih problema s opskrbom vodom • Stanje društvene infrastrukture (sportskih, kulturnih, socijalnih i drugih sadržaja) zahtjeva znatna ulaganja • Nedovoljan broj predškolskih ustanova i kvalitetnih programa za predškolsku djecu
PRILIKE	PRIJETNJE

• Razmjena iskustva i znanja sa sličnim sredinama (npr. područjima koja imaju slično bogatstvo prirodne i kulturne baštine ili se nalaze na područjima visoke razine ekološke zaštite, koja su poznata po gastronomskim specijalitetima i sl.) • Edukacija i poticanje svih razvojnih dionika za privlačenje europskih i nacionalnih sredstava za razvoj, lokalne inicijative i ideje • Korištenje dostupnih digitalnih rješenja uz sufinanciranje poticajima • Rast interesa za domaćom hranom • Interes ulagača bi ulaskom u Schengenski prostor trebao biti u porastu • Prilikom predstavlja poboljšanje javne percepcije o privlačnosti života u ruralnom prostoru pri čemu bi povratnom migracijom iseljenih građana kao i migracijom iz urbanih u ruralna područja moglo doći do poboljšanja ljudskog potencijala područja LAG-a.	• Sporo rješavanje imovinsko-pravnih pitanja koje usporava i onemogućava ulaganja u poljoprivredu • Razvoj globalnih i međunarodnih kriznih događaja (ratovi, klimatske promjene, migracije, pandemija itd.) • Rast cijena goriva, ulaznih materijala i opreme potrebne za gospodarsku aktivnost • Još veća depopulacija, ponajviše iseljavanje mladih zbog nemogućnosti zapošljavanja i slabe kvalitete života • Ovisnost o sezonskom turizmu: Velika ovisnost o ljetnom turizmu može dovesti do ekonomske nestabilnosti izvan sezone.
Jedan od korištenih alata u strateškom planiranju je SWOT analiza kao način identificiranja internih i eksternih čimbenika razvoja i komparativnih prednosti područja LAG Bura. Tijekom konzultacijskih radionica s dionicima gospodarskog, društvenog i javnog sektora i uz tehničku pomoć stručnjaka definirane su snage i slabosti koje proizlaze iz internog okruženja, te mogućnosti i prijetnje kao eksterni razvojni faktori. Analiza snaga, slabosti te prilika i prijetnji koje dolaze iz okruženja svih strateških područja LAG-a Bura, postavila je temelj za definiranje prioriteta mjera koje ujedno predstavljaju okosnicu izrade Lokalne razvojne strategije. Radi pripreme SWOT analize obrađeni su elementi iste iz prethodnog razdoblja te elementi SWOT analize Strateškog plana zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske. Isti su predloženi putem raznih oblika komuniciranja dionicima razvoja na terenu, najdetaljnije na sektorskim radionicama kao početna točka analize za buduće razdoblje. Sudionici sektorskih radionica pokazali su više nego očekivan interes i svaki element su posebno ocjenjivali po važnosti, komentirali, kritizirali, ali i dodavali nove elemente na temelju svojih iskustvenih spoznaja u svakodnevnom životu i radu na području LAG-a Bura. Analiza razvojnih potreba i mogućnosti obrađena je sektorski te je temeljem	

prepoznatih glavnih smjernica razrađen SWOT analitički okvir. Prepoznato je pet glavnih snaga ruralnog razvoja. Dionici su definirali i nešto više slabosti, točnije njih šest.

Osim unutarnjih elemenata/čimbenika, identificirani su i vanjski – prilike te prijetnje. Ukupno šest prilika te pet prijetnji. Na početku smo dionike poticali da slobodno iznesu zapažanja, a nakon kraće rasprave dani su im pripremljeni radni materijali na početku kojih su stajale definicije elemenata te su uz konzultacije svi iste popunili na licu mjesta. Uz radne materijale usko vezane za SWOT analizu, određeni sektori su dobili i dodatne ankete koje se odnose na definiranje općih, specifičnih ciljeva te intervencija za buduće razdoblje kako bi se uz promišljanje o budućnosti usmjerili na elemente SWOT analize koji su upravo ključni u budućem razdoblju.

Što se tiče odgovora dionika javnog i civilnog sektora te partnerskog vijeća na ove elemente dani su mnogi i pojedinačni komentari. Iako se navodi da je ovaj prostor poznat po dugoj tradiciji poljoprivrede i stočarstva, većina ispitanika smatra kako je nedovoljno poljoprivrednih proizvoda koje se mogu ponuditi tržištu. Također, dionici smatraju kako je potrebna bolja organizacija prodaje poljoprivrednih proizvoda, odnosno nedovoljan je broj udruga klastera koji zajednički rješavaju pitanje prepoznatljivosti proizvođača i njihovih prehrambenih proizvoda. Jedna od snaga ovog područja je i značajan broj OPG-ova koji imaju više od 10 godina iskustva odnosno postojanja. Određeni dionici smatraju kako jedna od slabosti se tiče problematike dostupnosti vode za poljoprivredu/odnosno nedovoljno razvijen sustav navodnjavanja poljoprivrednih površina. Također, kao slabost se spominje i mali postotak obrađenih poljoprivrednih površina na području LAGA Bura. Možemo zaključiti da će budućem razdoblju biti jako važno nakon komunikacije koju je ovim putem potakao LAG, naći zajedničko rješenje u suradnji s ova dva sektora u rješavanju sustava navodnjavanja i pravila koja se na to odnose kako bi se uopće mogle koristiti mogućnosti i intervencije zajedničke poljoprivredne politike bez sustavnih i administrativnih „kočnica“ u ovom području. Što se tiče prijetnji smatra se kako je situacija s razminiranjem prostora povoljna i da ne predstavlja značajnu prijetnju. Također, dionici smatraju kako ne postoje značajne prijetnje međuetničkih tenzija. Dio smatra društvenu infrastrukturu, kao i promet na zadovoljavajućoj razini. Isto tako, nalazimo odgovore da nije potrebna razmjena iskustva i znanja sa sličnim sredinama već samo rad unutar područja, kao i da razvoj globalnih i međunarodnih kriznih događaja – pandemija, ratova, migracija nema utjecaj na ovo područje što se dijelom može opravdati obzirom na položaj i razvoj temeljen na vlastitim snagama, ali uočava se i poprilična zatvorenost ovih sektora. Iz javnog sektora naglašavaju

kao prijetnju i djelomično rješenje imovinsko-pravnih pitanja.

Dio sudionika javnog i civilnog sektora naglašava važnost edukacije i poticanja svih razvojnih dionika za privlačenjem europskih i nacionalnih sredstava za razvoj. Lokalne inicijative i ideje, kao i utjecaj povratnika na ovim područjima smatraju najvažnijim prilikama razvoja. Kao priliku naglašavaju i mogućnost razvoja agroturizma koji ima velike mogućnosti da uspije na području LAG Bura. Očuvana kvaliteta vode unatoč isticanju slabosti infrastrukture vodoopskrbe uz očuvana naselja i ruralne sredine tradicionalne gradnje također se navode jednim od najvećih prednosti.

U izradi LRS, odnosno SWOT analizi gospodarski sektor pokazuje izniman interes, naročito prijašnji korisnici. Same radionice su nakon analize dosadašnjih rezultata započele iznošenjem primjera dobre prakse, ali i svih elemenata koji su bili izazovni, situacija koje se suradnjom mogu u budućem razdoblju pojednostaviti i sl. Na samoj radionici poljoprivrednici su istakli da vide i prostora za međusobnu suradnju naročito kod korištenja mehanizacije i da se nadaju da će u budućem razdoblju ojačati kako bi mogli ulaziti u partnerske odnose kroz zadruge ili druge oblike udruživanja.

5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS

5.1. Prikaz potreba LAG područja

Tablica 25: Potrebe LAG -a

Naziv potrebe	Opis potrebe	Naziv općeg cilja LRS kojim se ispunjava potreba	Naziv specifičnog cilja LRS kojim se ispunjava potreba
P 1.1. Modernizacija mehanizacije radi olakšavanja poslovnog razvoja	Zastarjela oprema: Veliki broj poljoprivrednih gospodarstava i malih obrta u području LAG-a Bura još uvijek koristi zastarjelu mehanizaciju. Takva oprema je često neefikasna, spora i zahtijeva mnogo ručnog rada. Visoki troškovi održavanja: Stara mehanizacija često se kvari,	OC 1. Modernizirati poljoprivredna gospodarstva s uključivanjem što većeg broja dionika u poljoprivredu naročito mladih, žena i općenito zaposlenika	SC 1.1. Unaprijediti održivi razvoj poljoprivrednog sektora na području LAG-a ulaganjem u modernizaciju mehanizacije, suvremene tehnologije te povećanje dodane vrijednosti kroz preradu poljoprivrednih proizvoda.

	zahtijeva skupe popravke i redovito održavanje, što dodatno opterećuje budžet gospodarstava. Modernizacija mehanizacije često podrazumijeva uvođenje automatiziranih procesa i optimizaciju rada, čime se smanjuje potreba za velikim brojem radnika. To omogućuje postojećoj radnoj snazi da se usredotoči na složenije zadatke i povećava atraktivnost posla.		
P 1.2. Održivi dohodak u poljoprivredi	Niska profitabilnost i nestabilnost dohotka: Mnogi poljoprivrednici u području LAG-a Bura, posebno mali i srednji OPG-ovi, suočavaju se s niskom profitabilnošću i visokom nestabilnošću dohotka. To je uzrokovano fluktuacijama cijena proizvoda, visokim troškovima inputa (gnojiva, goriva, sjemena), nepovoljnim vremenskim uvjetima i konkurencijom. Nedovoljan dohodak za ulaganja: Bez dovoljnog dohotka,		SC 1.2. Uključivanje što više mladih poljoprivrednika i žena poljoprivrednica te osiguranje održivog dohotka u poljoprivredi

	poljoprivrednici nemaju financijska sredstva za nužna ulaganja u modernizaciju mehanizacije, tehnologiju, objekte ili širenje proizvodnje, što ograničava njihov razvoj i konkurentnost. rijelaz na ekološku proizvodnju: Mnogi poljoprivrednici žele preći na ekološku ili održiviju proizvodnju, ali se boje smanjenja dohotka tijekom prijelaznog razdoblja ili zbog nižih prinosa. Podrška održivom dohotku omogućuje im da preuzmu taj rizik.		
P 2.1. Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	Zbog loše demografske slike mladog stanovništva važno je u ruralnom prostoru osigurati i što veći broj razvoj svih oblika djelatnosti. Cijene poljoprivrednih proizvoda su često nestabilne i podložne fluktuacijama zbog ponude, potražnje, uvoza i globalnih tržišnih kretanja. Korištenje postojećih resursa (zemljište, objekti, radna snaga) izvan primarne poljoprivredne sezone ili u slobodno vrijeme pomaže u optimizaciji resursa i povećanju ukupne	OC 2. Povećati atraktivnost ruralnog prostora većim brojem i očuvanjem nepoljoprivrednih radnih mjesta i usluga te općenito lokalni razvoj	SC 2.1.Oлакšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima

	profitabilnosti gospodarstva. Stvaranjem raznovrsnijih mogućnosti zapošljavanja i življenja, ruralna područja LAG-a Bura postaju atraktivnija za ostanak i doseljavanje, suzbijajući negativne demografske trendove.		
P 2.2. Povećati broj zaposlenih u ruralnom području	Različitim brojem djelatnosti otvoriti nova radna mjesta kako bi što veći broj stanovnika imao mogućnosti za rad i stjecanje prihoda		SC 2.1. Olakšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima
P 3.1. Povećati broj i kvalitetu javnih usluga na području	Potrebno je aktivirati nove i staviti postojeće infrastrukturne resurse u funkciju radi pružanja većeg broja kvalitetnih javnih usluga u prostoru	OC 3. Povećanje broja, kvalitete javnih usluga i razvijanje suradnje i sinergijskog učinka u pružanju javnih usluga na području LAG-a „Bura“	SC 3.1. Bolje iskorištavanje javne infrastrukture u svrhe rasta lokalnog razvoja
P 3.2. Multisektorska suradnja dionika razvoja na području LAG-a „Bura“	Radi sinergije u provedbi projekata potrebna je multisektorska suradnja svih dionika razvoja ruralnog prostora		SC 3.2. Jačanje suradnje i kapaciteta lokalnih razvojnih dionika i sinergijsko upravljanje projektima

Za područje LAG-a istaknuto je čak 6 potreba koje je potrebno pokušati zadovoljiti kroz buduće programsko razdoblje:

P 1.1. Modernizacija mehanizacije radi olakšavanja poslovnog razvoja

P 1.2. Održivi dohodak u poljoprivredi

P 2.1. Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima

P 2.2. Povećati broj zaposlenih u ruralnom području

P 3.1. Povećati broj i kvalitetu javnih usluga na području LAG-a „Bura“

P 3.2. Multisektorska suradnja dionika razvoja na području

Obzirom na strukturu i stanje poljoprivrednih gospodarstava ističu se snažne potrebe za modernizacijom mehanizacije na suvremeni način radi olakšavanja poslovnog razvoja. Ova potreba je ujedno potreba koja je za sada dijelom uspješno zadovoljena mjerama u prethodnom programskom razdoblju. Ista se pokazala kao ključna na području. Međutim, bitan broj poljoprivrednika ne može svoje potrebe zadovoljiti unutar mjere koja je pratila nacionalnu mjeru bez uvođenja razlika u načinu davanja potpora upravo kroz intervenciju LAG-a Bura. Jedan dio poljoprivrednika ne ulazi u kategorije i definicije na nacionalnoj razini kao što je za male poljoprivrednike, a za naš kraj su itekako bitni. Nakon zadovoljenja potreba LAG-a „Bura“ smatramo da će oni ispunjavati sve uvjete za korištenje i nacionalnih sredstava.

Potrebni su poticaj kako bi poljoprivrednici imali veće prihode s manjim udjelom ljudskog rada te modernim alatima kako bi prihodi bili stabilni i dugoročno održivi, a time i poljoprivrednici kao stanovnici ruralnog područja imali svjetliju budućnost, naročito mlađe generacije obzirom na primjetnu depopulaciju. Stoga uz ove potrebe vezemo Opći cilj 1. Modernizirati poljoprivredna gospodarstva s uključivanjem što većeg broja dionika u poljoprivredi naročito mladih, žena i općenito zaposlenika te specifične ciljeve: SC 1. Unaprijediti održivi razvoj poljoprivrednog sektora na području LAG-a ulaganjem u modernizaciju mehanizacije, suvremene tehnologije te povećanje dodane vrijednosti kroz preradu poljoprivrednih proizvoda. i SC 2. Uključivanje što više mladih poljoprivrednika i žena poljoprivrednica te osiguranje održivog dohotka u poljoprivredi.

Zbog lošije demografske slike naročito mladog stanovništva važno je i osigurati i što veći broj radnih mjesta koja nisu isključivo vezana za poljoprivredu kako bi se potaknuo ukupan potencijal rasta i razvoja na lokalnom području. Isto tako, poticati sve djelatnosti koje doprinose i da poljoprivredna aktivnost bude što potrebija.

Što bi značilo otvoriti nova radna mjesta za one koji se ne bave poljoprivredom kako bi što veći broj stanovnika imao mogućnosti za rad i stjecanje prihoda te veće potrebe za poljoprivrednim proizvodima i općenito sinergiju s poljoprivrednom proizvodnjom.

Uz ovaj dio potreba (P 2.1. i P 2.2.) veže se Opći cilj 2. Povećati atraktivnost ruralnog prostora većim brojem i očuvanjem nepoljoprivrednih radnih mjesta i usluga te općenito lokalni razvoj specifični cilj SC 2.1. je Olakšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima.

Treći dio potreba odnosi se na javnu infrastrukturu i suradnju - Povećati broj i kvalitetu

javnih usluga na području LAG-a „Bura“ te multisektorska suradnja dionika razvoja na području.

Potrebno je aktivirati nove i staviti postojeće infrastrukturne resurse radi pružanja većeg broja kvalitetnih javnih usluga u prostoru. Radi sinergije u provedbi projekata potrebna je multisektorska suradnja svih dionika razvoja ruralnog prostora. Uz ovo potrebe većemo Opći cilj 3. Povećanje broja, kvalitete javnih usluga i razvijanje suradnje i sinergijskog učinka u pružanju javnih usluga te specifične ciljeve: 1. Bolje iskorištavanje javne infrastrukture u svrhe rasta lokalnog razvoja i 2. Jačanje suradnje i kapaciteta lokalnih razvojnih dionika i sinergijsko upravljanje projektima. Ono što je ključno je davati prioritet na području LAG-a „Bura“ pri financiranju i potporama onih javnih usluga u onim naseljima u kojima su nedostajuća na području LAG-a „Bura“ o čemu nije moguće voditi računa na nacionalnoj razini.

5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS

Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS

Naziv općeg cilja	Kratki opis općeg cilja	Naziv specifičnog cilja	Kratki opis specifičnog cilja
OC 1. Modernizirati poljoprivredna gospodarstva s uključivanjem što većeg broja dionika u poljoprivredi naročito mladih, žena i općenito zaposlenika	Cilj je da poljoprivredna gospodarstva postanu više učinkovita te daju bolji output na poljoprivrednoj površini time i stabilniji i održivi dohodak	SC 1.1. Unaprijediti održivi razvoj poljoprivrednog sektora na području LAG-a ulaganjem u modernizaciju mehanizacije, suvremene tehnologije te povećanje dodane vrijednosti kroz preradu poljoprivrednih proizvoda.	Kroz modernizaciju mehanizacije cilj je da se koriste što moderniji suvremeni alati
		SC 1.2. Uključivanje što više mladih poljoprivrednika i žena poljoprivrednica te osiguranje održivog dohotka u poljoprivredi	Kako bi se postigao maksimalan učinak važno je sve dionike poljoprivredne proizvodnje uključiti i formalno u proizvodni proces
OC 2. Povećati atraktivnost ruralnog prostora	Sami razvoj poljoprivredne djelatnosti zahtjeva i	SC 2.1. Olakšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima	Novim uslugama čiji su nositelji poljoprivredna

većim brojem i očuvanjem nepoljoprivrednih radnih mjesta i usluga te općenito lokalni razvoj	popratne nepoljoprivredne djelatnosti u prostoru bilo da izravno doprinose proizvodnom procesu u poljoprivredi bilo da osiguravaju prijeko potrebne diversificirane usluge stanovništvu ruralnog prostora, važno je da se stvori sinergija poljoprivredne proizvodnje i ostalih aktivnosti		gospodarstva omogućava se veći dohodak i diversifikacija rizika. Isto tako, otvaranjem novih radnih mjesta kroz veći broj usluga osigurava se i diversifikacija prihoda i rizika unutar zajednice odnosno obitelji u ruralnom prostoru.
			Dostupnost različitih usluga omogućava bolji poslovni razvoj u ruralnim prostorima smanjenjem troškova zbog veće, odnosno bliže dostupnosti .
OC 3. Povećanje broja, kvalitete javnih usluga i razvijanje suradnje i sinergijskog učinka u pružanju javnih usluga	Bolja i ravnomjernija dostupnost javnih usluga u prostoru uvelike pridonosi privlačnosti ruralnog prostora i ključna je za sinergiju između poslovnog i privatnog razvoja.	SC 3.1. Bolje iskorištavanje javne infrastrukture u svrhe rasta lokalnog razvoja	Većim brojem javnih usluga kao i njihovom kvalitetom javna infrastruktura se stavlja u funkciju lokalnog razvoja i samim time postaje održiva
		SC 3.2. Jačanje suradnje i kapaciteta lokalnih razvojnih dionika i sinergijsko upravljanje projektima	Da bi projekti postigli što veći učinak uz dana ulaganja potrebno je i sve dionike različitih sektora okupiti radi suradnje.

Za područje LAG „Bura“ definirana su tri opća cilja koja se planiraju ispuniti u sljedećem definiranom programskom razdoblju. Opći ciljevi su definirani da budu mjerljivi i dosežljivi te odgovore na konkretne potrebe ovog područja definirane kroz analizu osnovnih podataka i SWOT analizu.

Opći ciljevi su :

1. Modernizirati poljoprivredna gospodarstva s uključivanjem što većeg broja dionika

u poljoprivredi naročito mladih, žena i općenito zaposlenika

2. Povećati atraktivnost ruralnog prostora većim brojem i očuvanjem nepoljoprivrednih radnih mjesta i usluga te općenito lokalni razvoj

3. Povećanje broja, kvalitete javnih usluga i razvijanje suradnje i sinergijskog učinka u pružanju javnih usluga

Ispunjavanjem ovih ciljeva želi se postići da poljoprivredna gospodarstva postanu više učinkovita te daju bolji output na poljoprivrednoj površini time i stabilniji i održivi dohodak.

Sami razvoj poljoprivredne djelatnosti zahtjeva i popratne nepoljoprivredne djelatnosti u prostoru bilo da izravno doprinose proizvodnom procesu u poljoprivredi bilo da osiguravaju prijeko potrebne diversificirane usluge stanovništvu ruralnog prostora ili općenito pridonose sinergiji i boljem životu u ruralnom prostoru.

Bolja dostupnost javnih usluga u prostoru uvelike pridonosi privlačnosti ruralnog prostora i ključna je za sinergiju između poslovnog i privatnog razvoja.

Uz ove ciljeve vezemo i šest specifičnih ciljeva:

SC 1. Unaprijediti održivi razvoj poljoprivrednog sektora na području LAG-a ulaganjem u modernizaciju mehanizacije, suvremene tehnologije te povećanje dodane vrijednosti kroz preradu poljoprivrednih proizvoda.

SC 1.2. Uključivanje što više mladih poljoprivrednika i žena poljoprivrednica te osiguranje održivog dohotka u poljoprivredi

SC 2.1.

Olakšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima

SC 3.1. Bolje iskorištavanje javne infrastrukture u svrhe rasta lokalnog razvoja

SC 3.2. Jačanje suradnje i kapaciteta lokalnih razvojnih dionika i sinergijsko upravljanje projektima

Kroz modernizaciju mehanizacije cilj je da se koriste što moderniji suvremeni alati uz poticaje kako bi se olakšao i ubrzao poslovni razvoj poljoprivrednih gospodarstava.

Kako bi se postigao maksimalan učinak važno je sve dionike poljoprivredne proizvodnje uključiti i formalno u proizvodni proces što se može dodatno bodovati kroz kriterije – broja zaposlenosti, uključenosti mladih i/ili žena.

Dodatnim uslugama čiji su nositelji poljoprivredna gospodarstva omogućava se veći dohodak i diversifikacija rizika kroz pokretanje i razvoj nepoljoprivrednih usluga. Isto tako,

otvaranjem novih radnih mjesta kroz veći broj pokrenutih nepoljoprivrednih usluga osigurava se i diversifikacija prihoda i rizika unutar zajednice odnosno obitelji u ruralnom prostoru. Ono što je ključan doprinos LAG „Bura“ intervencije koje proizlaze iz ovih općih i specifičnih ciljeva kreirat će različito nego na nacionalnoj razini kako bi se dobili rezultati uključivanja šireg broja korisnika s velebitskog, ravno kotarskog i područja Bukovice koji do sada nisu zadovoljavali uvjete za korištenje ovakvih poticaja.

Dostupnost različitih usluga omogućava bolji poslovni razvoj u ruralnim prostorima smanjenjem troškova zbog veće, odnosno bliže dostupnosti različitih usluga. LAG intervencija kao i sadržaj LAG natječaja kod određivanja prihvatljivosti nepoljoprivrednih aktivnosti na OPG-u (većina malih PG-ova su OPG-ovi) trebaju se uskladiti s vrstama dopunskih djelatnosti koje su propisane Pravilnikom o Upisniku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (NN 80/23)

Većim brojem javnih usluga kao i njihovom kvalitetom javna infrastruktura se stavlja u funkciju lokalnog razvoja i samim time postaje održiva

Da bi projekti postigli što veći učinak uz dana ulaganja potrebno je i sve dionike različitih sektora okupiti radi suradnje.

5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje

Tablica 27: Intervencije u LRS

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Potreba	Intervencija
OC 1. Modernizirati poljoprivredna gospodarstva s uključivanjem što većeg broja dionika u poljoprivredi naročito mladih, žena i općenito zaposlenika	S.C.1.1.1.Unaprijediti održivi razvoj poljoprivrednog sektora na području LAG-a ulaganjem u modernizaciju mehanizacije, suvremene tehnologije te povećanje dodane vrijednosti kroz preradu poljoprivrednih proizvoda.	P 1.1. Modernizacija mehanizacije radi olakšavanja poslovnog razvoja	Intervencija 1. Potpore za modernizaciju poljoprivrednih gospodarstava

	SC 1.2. Uključivanje što više mladih poljoprivrednika i žena poljoprivrednica te osiguranje održivog dohotka u poljoprivredi	P 1.2. Održivi dohodak u poljoprivredi	
OC 2. Povećati atraktivnost ruralnog prostora većim brojem i očuvanjem nepoljoprivrednih radnih mjesta i usluga te općenito lokalni razvoj	SC 2.1. Olakšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima	P 2.1. Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	Intervencija 2. Potpore za poslovni razvoj LAG- a „Bura“
		P 2.2. Povećati broj zaposlenih u ruralnom području	
OC 3. Povećanje broja, kvalitete javnih usluga i razvijanje suradnje i sinergijskog učinka u pružanju javnih usluga na području LAG-a „Bura“	SC 3.1. Bolje iskorištavanje javne infrastrukture u svrhe rasta lokalnog razvoja	P 3.1. Povećati broj i kvalitetu javnih usluga na području LAG-a „Bura“	Intervencija 3. Potpore za povećanje broja i kvalitete infrastrukture za pružanje javnih usluga na području LAG-a "Bura"

Tablica 28: Projekti suradnje

Vrsta projekta suradnje	Područje interesa projekta suradnje	Očekivani rezultat provedbe projekta suradnje	Indikativni visina proračuna projekta suradnje - postotak u odnosu na sredstva koja se planiraju za sve projekte suradnje
Transnacionalni	Volonterstvo za mlade projekt „Vitaliziraj volonterski rad“	Zajedničko završno izvješće koje ističe važnost, izazove i moguća rješenja za volonterski rad. • alatni okvir –toolbox s idejama pristupa koji volonterski rad čini	3,20%

		privlačnijim i zabavnijim – posebno za mlađe ljude.	
Transnacionalni	Poljoprivreda, turizam	Podizanje svijesti i znanja - kod sudionika studijskog putovanja i sudionika konferencije koja rezimira projekt - o načinima aktiviranja lokalnih zajednica, o njihovom sudjelovanju u provedbi lokalnih razvojnih strategija i o načinu kako spomenuto utječe na razvoj turističke infrastrukture u ruralnim područjima kao i načinima promoviranja tih područja.	1,8%
Tuzemni	Mediterranska kultura (tradicija, prehrana, poljoprivreda)	Povećane marketinške prilike za promociju naših lokalnih proizvoda. Projekt će rezultirati izmjenom iskustva i povećanjem broja turističkih dolazaka. Povećanje opsega znanja o lokalnoj proizvodnji Razmjena iskustava kroz studijsko putovanje i primjere dobre prakse, razvoj novih proizvoda, edukacija	1,5%

Tablica 29: Opis intervencija

Naziv i kod intervencije	Intervencija 1. Potpore za modernizaciju poljoprivrednih gospodarstava
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a „Bura“
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije	Ova intervencija odgovara na potrebe P 1.1. Modernizacija mehanizacije radi olakšavanja poslovnog razvoja. Veliki broj poljoprivrednih gospodarstava i malih obrta u području LAG-a Bura još uvijek koristi zastarjelu mehanizaciju. Takva oprema je često neefikasna, spora i zahtijeva mnogo ručnog rada. Visoki troškovi održavanja: Stara mehanizacija često se kvari, zahtijeva skupe popravke i redovito održavanje, što dodatno opterećuje budžet gospodarstava. Modernizacija mehanizacije često podrazumijeva uvođenje automatiziranih procesa i optimizaciju rada, čime se smanjuje potreba za velikim brojem radnika. To omogućuje postojećoj radnoj snazi da se usredotoči na složenije zadatke i povećava atraktivnost posla na području LAG – a „Bura“ što je potreba koja je dijelom zadovoljavana i u prethodnom programskom razdoblju. Ujedno, ona izaziva najveći interes na području LAG-a „Bura“ te se snažno istakla i prilikom izrade LRS, a naročito SWOT analize kao jedna od onih koje najviše odgovaraju na potrebe područja. Intervencija pripada čl. 73. Uredbe (EU) 2021/2115. Ovom intervencijom postiže se Opći cilj 1 Modernizirati poljoprivredna gospodarstva s uključivanjem što većeg broja dionika u poljoprivredi naročito mladih, žena i općenito zaposlenika. Obrazloženje: Cilj je financiranjem modernizacije i valorizacijom uključivanja što većeg broja dionika postići maksimalni output poljoprivrednog proizvoda na području- Ovom mjerom dosežu se Specifični ciljevi ove intervencija : 1. Unaprijediti održivi razvoj poljoprivrednog sektora na području LAG-a ulaganjem u modernizaciju mehanizacije, suvremene tehnologije te povećanje dodane vrijednosti kroz preradu poljoprivrednih proizvoda.

	Obrazloženje: Modernizacije mehanizacijese želi sto većim dijelom potaknuti korištenjem što suvremenijih digitalnih rješenja. 1.2. Uključivanje što više mladih poljoprivrednika i žena poljoprivrednica te osiguranje održivog dohotka u poljoprivredi Obrazloženje: Ovom intervencijom želi se i formalno potaknuti generacijska uključenost i rodna ravnopravnost obzirom da na području mladi i žene manje postotno sudjeluju u poljoprivrednom proizvodnji. Isto tako uključivanjem većeg broja dionika očekuje se veći output i održivi dohodak. Ova intervencija pridonosi i specifičnim ciljevima ZPP-a: Intervencija pridonosi SO2: Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanje, tehnologiju i digitalizaciju te SO4: Doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama, uključujući smanjenjem emisija stakleničkih plinova i poboljšanjem sekvenciranja ugljika, te promicanje održive energije. SO8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo Obrazloženje: Kroz ovu intervenciju se potiče zapošljavanje i uključenost što većeg dionika različitih socijalnih skupina u poljoprivrednu proizvodnju i preradu Isto tako ova intervencija doprinosi pokazatelju rezultata R.3 Digitalizacija poljoprivrede. Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazatelju rezultata R.9 ZPP-a Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava Obrazloženje: Očekuje se da će 31 poljoprivrednika primiti potporu kroz provedbu ove intervencije za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju. Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazatelju rezultata R.16 ZPP-a - Ulaganja povezana s klimom Obrazloženje: Očekuje se da će 4 poljoprivrednika primiti potporu kroz provedbu ove intervencije za ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora.
--	--

	Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazatelju rezultata R.15 ZPP-a - Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora Obrazloženje: Očekuje se da će instalirani kapacitet za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije biti do 0,05MW . Isto tako provedbom ove mjere doprinosi se pokazatelju rezultata R. 37 ZPP-a te se smatra da će se otvoriti 2 nova radna mjesta. Provedbom ove intervencije očekuje se uključivanje većeg broja mladih i žena u poljoprivrednu proizvodnju i preradu, ukupno njih 5. Intervencija doprinosi i pokazatelju rezultata R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva, jer će potpora biti alocirana na 3 poljoprivredna gospodarstva. Razlike u odnosu na intervenciju iz SP ZPP-a su: što za cilj ima potaknuti među većinskim malim poljoprivrednim gospodarstvima uključivanje mladih i žena u prvom redu što je izraženo u općem cilju Ova intervencija bi bila dostupna poljoprivrednicima bez obzira što eventualno trenutno ne zadovoljavaju niti definiciju malih poljoprivrednika, sve iz razloga nekonkurentnosti poljoprivrednika na području LAG-a koje je posljedica objektivnih negativnih okolnosti poput rata i neprovođenja obnove zemljišnih knjiga te posljedično smanjene gospodarske aktivnosti. Postavljanjem ovakvih osnovnih intervencija poljoprivrednicima ovog kraja omogućuje se startna osnova s kojom bi zahvaljujući LAG-u ipak dugoročno mogli uhvatiti rast u skladu s nacionalnim prosjekom. Isto tako, obzirom na broj stočara kojima su potrebna osnovna ulaganja, a koji svojom veličinom s brojem grla brzo dosegnu vrijednosti koji ih svrstavaju u kategorije koje ne spadaju u male poljoprivrednike ovim će se postići dodana vrijednost intervencija LAG-a i LEADER pristupa. Jedinstvenost ove intervencije očituje se i u tome što nije ograničena samo na poljoprivrednu proizvodnju već se na nju mogu prijavljivati i projekti prerade poljoprivrednog proizvoda ili projekti koji kombiniraju proizvodnju i preradu.
--	---

Ciljani korisnici	Poljoprivrednici na području LAG-a „Bura“
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<u>Korisnik na LAG natječaju</u> kumulativno mora ispunjavati sljedeće <u>temeljne uvjete</u>: • imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; • imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; • Ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	Projekti ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju i preradu koji doprinose boljoj održivosti gospodarstva i kvaliteti poljoprivrednog proizvoda sukladno Prilogu I. Ugovora, a čiji troškovi su u skladu s LEADER operativnim pravilima. Uvjeti prihvatljivosti projekta između ostalog su : - projekt se mora provoditi na području LAG-a „Bura“ - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) - biti usklađen sa općim i specifičnim ciljevima LRS - biti usklađen sa jednim ili više specifičnim ciljevima ZPP za razdoblje 2023. – 2027. - biti usklađen sa pravilima državne potpore, ako je primjenjivo - odnositi se na proizvodnju i preradu proizvoda primarne poljoprivredne proizvodnje, a koji su navedeni u Prilogu I. Ugovora - prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata detaljno će se opisati LAG natječajem

Načela kriterija odabira		Odabir projekata ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju i preradu koji doprinose boljoj održivosti gospodarstva i kvaliteti poljoprivrednog proizvoda temeljit će se na slijedećim načelima kriterija odabira: -broj radnih mjesta (prioritet imaju ulaganja koja doprinose stvaranju radnih mjesta) -uključenost mladih (prioritet imaju projekti koji uključuju mlade osobe do 40 godina) -uključenost žena (prioritet imaju projekti koji uključuju žene) -pozitivan doprinos okolišnim ciljevima (prioritet imaju projekti koji sadrže ulaganja u obnovljive izvore energije, digitalizaciju i prijenos znanja) -stručna sprema i radno iskustvo nositelja poljoprivrednog gospodarstva -ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (prioritet će imati gospodarstva s većom ekonomskom veličinom) Načela kriterija odabira i prioriteti detaljnije će se opisati LAG natječajem.
Najniža ukupna vrijednost projekta		Odredit će se u natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta		Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 eura (bez PDV-a)
Najniži iznos potpore po projektu		Odredit će se u natječaju
Najviši iznos potpore po projektu		Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 eura
Intenzitet potpore		Intenzitet potpore do 65% prihvatljivih troškova projekta, a sukladno čl. 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115 može se uvećati do 80% prihvatljivih troškova projekta kada su korisnici mala poljoprivredna gospodarstva (kada je definicija malog poljoprivrednog gospodarstva ista kao u SP ZPP)
Pokazatelji		
Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a		3
Broj sačuvanih radnih mjesta		5

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava
	Mjerna jedinica	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	31
2.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poljoprivrednih gospodarstava
	Ciljna vrijednost	31
3.	Naziv pokazatelja	R.16 Ulaganja povezana s klimom
	Mjerna jedinica	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu
	Ciljna vrijednost	4
4.	Naziv pokazatelja	R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora
	Mjerna jedinica	MW
	Ciljna vrijednost	0,003
5.	Naziv pokazatelja	R.3 Digitalizacija poljoprivrede
	Mjerna jedinica	Broj poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu
	Ciljna vrijednost	4

Naziv i kod intervencije	Intervencija 2. Potpore poslovnom razvoju područja LAG-a „Bura“
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a „Bura“
Kratki opis intervencije:	Na temelju SWOT analize i iskazanih potreba: P 2.1. Razvoj

-svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije	nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima ostima i P 2.2. Povećati broj zaposlenih u ruralnom području kreirana je Intervencija 2. Potpore za poslovni razvoj područja LAG-a „Bura“. Provedbom ove intervencije će se doprinijeti ostvarenju: - općeg cilja OC 2. Povećati atraktivnost ruralnog prostora većim brojem i očuvanjem nepoljoprivrednih radnih mjesta i usluga te općenito lokalni razvoj Većim brojem nepoljoprivrednih radnih mjesta i usluga ruralni prostor je atraktivniji i ostvaruje puni potencijal svog razvoja. Time se stvara prostor koji je ugodan za život članova obitelji različitih struka i obrazovanja. - specifičnom cilju SC 2.1. Olakšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima Obrazloženja: Ova intervencija dvojako pridonosi ovom specifičnom cilju. Izravno jer olakšava razvoj nepoljoprivrednih aktivnosti i poljoprivrednih aktivnosti. Također, samim razvojem postojećih aktivnosti olakšava se poslovni razvoj za sve druge poljoprivredne i nepoljoprivredne aktivnosti u ruralnom prostoru. Ova intervencija pripada članku 73. Uredbe (EU) broj 2021/2115. Također, intervencija pridonosi i specifičnim ciljevima ZPP-a. SO7: Privlačenje mladih poljoprivrednika i olakšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima Obrazloženje: Provedbom intervencije nepoljoprivrednih djelatnosti olakšava se poslovni razvoj izražen upravo i kroz specifični cilj ove intervencije, a poticaji ove vrste upravo privlače mlade na području da se zadrže i rade kroz poljoprivredna gospodarstva SO8: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo Obrazloženje: Kroz kriterije uz ovu intervenciju planira se dodatno bodovati zapošljavanje koje proizlazi iz ovih projekata. Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazatelju rezultata R.37 ZPP-a, R39 ZPP-a Razvoj ruralnog gospodarstva.
---	---

	Obrazloženje: Kroz provedbu intervencije planirano je stvaranje 2nova radna mjesta te razvoj ruralnih poduzeća uz podršku ZPP-a. Pokazatelj R.37 dva radna mjesta te jedno sačuvano radno mjesto, za R.39 ,mjerna jedinica je tri poduzeća. Provedbom LEADER pristupa analiza područja LAG-a „Bura“ je pokazala da postoji potreba članova zajednice, obitelji, naročito mladih za razvoj djelatnosti na poljoprivrednom gospodarstvu, a koja nije zadovoljena na nacionalnoj razini zbog uvjeta koje ne zadovoljavaju poljoprivrednici ovog područja. Uslijed pandemije i pada gospodarskih aktivnosti na svim razinama poljoprivrednici ovog kraja su usporili ulaganje te nisu ulazili u Registar poreznih obveznika, s ovom intervencijom bi smo zahvaljujući LAG-u „Bura“ doprinijeli da potaknemo lokalni razvoj te i one koji to već nisu, da provedbom projekta uđu u Registre poreznih obveznika i da se ohrabre proširiti i razviti svoje dodatne djelatnosti na PG. Za razliku od intervencija na nacionalnoj razini, ovdje se neće tražiti uvjet da su PG-ovi u Registru poreznih obveznika kako bi razvijali djelatnosti na PG-u, nego će se dodatno bodovati iste. Ipak, one koji nisu u sustavu Registra poreznih obveznika neće se ograničiti u prijavi.
Ciljani korisnici	Korisnici su poljoprivredna gospodarstva
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	Korisnik na <u>LAG natječaju</u> kumulativno mora ispunjavati sljedeće <u>temeljne uvjete</u>: • imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; • imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača

	ili likvidacije u skladu s posebnim propisima
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	Uvjeti prihvatljivosti projekta između ostalog su : - projekt se mora provoditi na području LAG-a „Bura“ - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) - biti usklađen sa općim i specifičnim ciljevima LRS - biti usklađen sa jednim ili više specifičnim ciljevima ZPP za razdoblje 2023. – 2027. - biti usklađen sa pravilima državne potpore, ako je primjenjivo - odnositi se na postojeću djelatnost poljoprivrednog gospodarstva - prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata detaljno će se opisati LAG natječajem Projekti mogu biti projekti razvoja svih vrsta postojećih dodatnih djelatnosti PG-a izuzev ulaganja u objekte za pružanje usluga smještaja. Aktivnosti vezane uz projekt/ulaganje ne smiju započeti prije podnošenja zahtjeva za potporu na LAG natječaj (uključujući sklapanje ugovora s izvođačima/dobavljačima ili izvršenje narudžbe radova/robe od njih za prijavljena ulaganja), osim pripremnih aktivnosti (opći troškovi, stjecanje vlasništva nad nekretninom na kojoj će se obavljati investicija, ishođenje građevinske i drugih dozvola i s njima povezane aktivnosti do trenutka prijave početka građenja)
Načela kriterija odabira	Odabir projekata potpore poslovnom razvoju područja LAG-a „Bura“ temeljit će se na slijedećim načelima kriterija odabira:-broj radnih mjesta (prioritet imaju ulaganja koja doprinose stvaranju radnih mjesta) -uključenost mladih (prioritet imaju projekti koji uključuju mlade osobe do 40 godina) -porezna registriranost, (prioritet imaju korisnici koji su prije objave natječaja upisani u Registar poreznih obveznika) -doprinos okolišnim ciljevima (prioritet imaju projekti koji sadrže ulaganja u obnovljive izvore energije) -digitalizacija i prijenos znanja (prioritet imaju projekti koji sadržavaju digitalizaciju i prijenos znanja)

	Načela kriterija odabira i prioriteta detaljnije će se opisati LAG natječajem.
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u natječaju
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 eura (bez PDV-a)
Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u natječaju
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 eura
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore do 65% prihvatljivih troškova projekta, a sukladno čl. 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115 može se uvećati do 80% prihvatljivih troškova projekta kada su korisnici mala poljoprivredna gospodarstva (kada je definicija malog poljoprivrednog gospodarstva ista kao u SP ZPP).

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	2
Broj sačuvanih radnih mjesta	1

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	3

Naziv i kod intervencije	Intervencija 3. Potpore za povećanje broja i kvalitete infrastrukture za pružanje javnih usluga na području LAG-a „Bura“
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a „Bura“
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP	Na temelju SWOT analize i iskazane potrebe br.3.1.potrebno je aktivirati nove i staviti postojeće infrastrukturne resurse u funkciju radi pružanja većeg broja kvalitetnih javnih usluga u prostoru “ izrađena je ova intervencija. S obzirom da je analiza područja LAG-a „Bura“ pokazala da je

- pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije	lokalna infrastruktura u potrebi ulaganja znatnijih sredstava radi stavljanja u funkciju, tijekom participativnog procesa izrade LRS-a se artikulirala navedena potreba. Kroz ovu intervenciju planirana je potpora za unaprjeđenje kvalitete postojeće lokalne infrastrukture i izgradnju nove infrastrukture da bi se povećao broj ili kvaliteta javnih usluga. Intervencija 3. pripada članku 73. Uredbe (EU) 2021/2115. Provedbom ove intervencije će se doprinijeti ostvarenju: -općeg cilja 3 „Povećanje broja, kvalitete javnih usluga i razvijanje suradnje i sinergijskog učinka u pružanju javnih usluga“ Obrazloženje: Da bi se pružale kvalitetne javne usluge u većem broju potrebna su ulaganja u infrastrukturu na području. - specifičnog cilja ove intervencije SC 3.1.Bolje iskorištavanje javne infrastrukture u svrhe rasta lokalnog razvoja Obrazloženje: Bolje javne usluge promiču i utječu na sveukupan razvoj ruralnog prostora te ga čine boljim za kvalitetu života. Intervencija pridonosi i specifičnim ciljevima ZPP-a: SO8: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo, Obrazloženje: Veći broj kvalitetnih javnih usluga kao npr. vrtići promiču zapošljavanje i socijalni uključenost te lokalni razvoj u ruralnim područjima. Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazatelju rezultata R.37 ZPP-a Obrazloženje: Kroz provedbu ove intervencije planirano je stvaranje 1 novog radnog mjesta. Provedbom ove intervencije doprinosi se pokazatelju rezultata R.41 ZPP-a Obrazloženje: Očekuje se da će 4.500 stanovnika LAG „Bura“ imati koristi od poboljšanja postojeće i izgradnje nove lokalne infrastrukture Dodana vrijednost provedbe ove intervencije se očituje u povećanju socijalnog kapaciteta LAG područja. Zaključak je da će se ovom intervencijom davati prednost onim uslugama koje su nedostatan
--	---

	zastupljenena razini JLS ili naselja bilo zbog manjka kapaciteta postojećih ili zbog toga što uopće nisu dostupne, a ne mogu se jednako kvalitetno zadovoljiti u susjednim JLS ili naseljima. Time će LAG intervencija kvalitetnije doprinijeti području LAG-a „Bura“, zbog čega će specifičnije odgovoriti na potrebe područja LAG-a u odnosu na intervencije za nacionalnoj razini.
Ciljani korisnici	Korisnici u intervenciji su: - jedinice lokalne samouprave - trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave - udruge - javne ustanove - javni muzeji - javne galerije - turističke zajednice - LAG „Bura“ – uz uvjet primjene odredbe iz članka 33. stavka 5. Uredbe (EU) 2021/1060
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<u>Korisnik na LAG natječaju</u> kumulativno mora ispunjavati sljedeće <u>temeljne uvjete</u>: • imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; • imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti	Prihvatljive vrste projekata su nabava komunalnih uređaja, strojeva i

projekta	opreme, rekonstrukcija postojećih građevina, izgradnja novih građevina i/ili opremanje građevina za kulturno-društvenu, obrazovno-odgojnu i sportsko-rekreativnu namjenu te projekti koji se odnose na razvoj/unaprjeđenje javne infrastrukture ili usluga: - dječji vrtići - kulturni domovi (uključujući domove mladih) - sportske građevine (zatvorene i otvorene) - biciklističke staze - edukativne i tematske pješačke staze - javni muzeji - galerije - javne knjižnice - ustanove za djecu za posebne potrebe - ustanove za nezbrinutu djecu Uvjeti prihvatljivosti projekta između ostalog su : - projekt se mora provoditi na području LAG-a „Bura“ - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) - biti usklađen sa općim i specifičnim ciljevima LRS - biti usklađen sa jednim ili više specifičnim ciljevima ZPP za razdoblje 2023. – 2027. - biti usklađen sa pravilima državne potpore, ako je primjenjivo - odnositi se na postojeću djelatnost poljoprivrednog gospodarstva - prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata detaljno će se opisati LAG natječajem - aktivnosti vezane uz projekt/ulaganje ne smiju započeti prije podnošenja zahtjeva za potporu na LAG natječaj (uključujući sklapanje ugovora s izvođačima/dobavljačima ili izvršenje narudžbe radova/robe od njih za prijavljena ulaganja), osim pripremnih aktivnosti (opći troškovi, stjecanje vlasništva nad nekretninom na kojoj će se obavljati investicija, ishođenje građevinske i drugih dozvola i s njima povezane aktivnosti do trenutka prijave početka građenja)
Načela kriterija odabira	Odabir projekata potpore za povećanje broja i kvalitete infrastrukture za

	pružanje javnih usluga na području LAG-a „Bura“ temeljit će se na slijedećim načelima kriterija odabira – broj korisnika (prioritet imaju projekti s većim brojem korisnika)udiod sredstava nositelja u projektu (prioritet imaju ulaganja u kojima je veći udio sredstava korisnika) - radna mjesta u projektu (prioritet imaju projekti čijom provedbom se izravno čuvaju radna mjesta ili otvaraju nova radna mjesta) - korištenje digitalnih rješenja a (prioritet imaju ulaganja koja sadrže digitalna rješenja) Načela kriterija odabira i prioriteta detaljnije će se opisati LAG natječajem.	
Najniža ukupna vrijednost projekta	Najniža ukupna vrijednost projekta je 10.000,00 EUR-a.	
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je 300.000,00 eura (bez PDV-a).	
Najniži iznos potpore po projektu	Najniži iznos potpore po projektu je 10.000,00	
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu do 50.000,00 eura.	
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore iznosi do 100% od ukupnih prihvatljivih troškova projekta.	
Pokazatelji		
Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	1	
Broj sačuvanih radnih mjesta	2	
R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe:
	Mjerna jedinica	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi
	Ciljna vrijednost	4.500

Skupni prikaz svih pokazatelja za sve intervencije LRS

Intervencija LRS	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Doprinos pokazateljima rezultata ZPP	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupna vrijednost
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
1.	R.3 Digitalizacija poljoprivrede	Broj poljoprivrednih gospodarstva koji primaju potporu	doprinosi R. 3 ZPP-a	/	/	/	/	3	/	/	3
1.	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva	Broj poduzeća (FTE)	doprinosi pokazatelju R 39 ZPP-a	/	/		11	10	/	10	31
1.	R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Broj poljoprivrednih gospodarstva koji primaju potporu	doprinosi pokazatelju R 9 ZPP-a	/	/	/	11	10	/	10	31
1.	R 37. Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta	doprinosi pokazatelju R 37 ZPP	/	/	/	3	/	/	/	3
1.	Broj očuvanih radnih mjesta	Očuvana radna mjesta	/	/	/	/	5	/	/	/	5

1.	R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora	MW	doprinosi pokazatelju R 15 ZPP	/	/	/	/	0,0015	/	0,0015	0,0030
1.	R.16 Ulaganja povezana s klimom	Broj poljoprivrednih gospodarstva koji primaju potporu	doprinosi pokazatelju R16 ZPP	/	/	/	/	2	/	2	4
2.	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva	Broj poduzeća (FTE)	doprinosi pokazatelju R 39 ZPP-a	/	/	/	/	3	/	/	3
2.	R. 37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta	Doprinosi pokazatelju R 37 ZPP-a	/	/	/	/	3	/	/	3
2.	Broj očuvanih radnih mjesta	Očuvana radna mjesta	-	/	/	/	1	/	/	/	1
3.	R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta	doprinosi R 37 ZPP-a	/	/	/	/	/	1	/	1
3.	Broj očuvanih radnih mjesta	Očuvana radna mjesta	-	/	/	/	/	/	2	/	2
3.	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe:	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi	-	/	/	/	2.000	1.000	1.5000	/	4.500

Prikaz kriterija na temelju kojih projekti iz intervencije doprinose provedbi koncepta Pametnih sela

r.b.	Kriterij koji doprinosi provedbi koncepta Pametnih sela	Kriteriji LAG-a na temelju kojih se projekti svrstavaju u projekte koji doprinose
------	---	---

		provedbi koncepta Pametnih sela	
1.	Digitalna pametna rješenjima u selima	Intervencija 1, 2 i 3	
2.	Digitalizaciju u poljoprivredi i ostalim društvenim aktivnostima u selima	Intervencija 3	
3.	Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima.	Intervencija 1	

5.4. Opis procesa odabira projekata na LAG natječajima

Sukladno iskustvu u prethodnom razdoblju zadržat će se svi procesi koji su se pokazali učinkoviti u odabiru. Da bi proces odabira bio što učinkovitiji vodit će se ponajprije računa pri pripremi samih LAG natječajja, naročito pri postavljanju i obrazloženju kriterija.

Metodologija odabira projekata na razini LAG-a temelji se na načelima CLLD pristupa lokalnom razvoju vođenog lokalnom zajednicom (decentralizirani pristup provedbe lokalnog razvoja). Postupak odabira projekata sastoji od sljedećih aktivnosti:

1. Priprema i objava LAG Natječaja - LAG administratori (stručna služba odnosno ured LAG-a uz potporu vanjskih suradnika, prema potrebi) pripremaju dokumentaciju u skladu s uputama nadležnih tijela. Natječajji se objavljuju na web stranici LAG-a.

2. Podnošenje, zaprimanje i stvaranje prijavnog dosjea projekta te administrativna kontrola;

ocjenjivanje i odabir projekata - Način podnošenja prijave projekata biti će naznačen u LAG Natječaju. Otvaranje prijave projekata pristiglih na LAG natječaj obavlja Povjerenstvo kojeg imenuje nadležno tijelo LAG-a. Nakon zaprimanja prijava provodi se administrativna kontrola koja, predstavlja 1. fazu (tzv. Analiza 1) u postupku odabira projekata za provedbu LRS. Cilj 1. faze je provjera: osnovnih uvjeta prihvatljivosti projekta. Nakon administrativne provjere, započinje 2. faza (Analiza 2) koja predstavlja kvalitativno ocjenjivanje prijave, a koja se provodi sukladno definiranim internim procedurama LAG-a i kriterijima odabira definiranim LRS. Rezultat ovih analiza je rang lista projekata s pratećom dokumentacijom koja se upućuje na odlučivanje Upravnom odboru LAG-a. Na odluke Upravnog odbora, nositelji projekata imaju mogućnost prigovora tijelu nadležnom za prigovore. Odluke tijela nadležnog za prigovore moraju biti jasne i konačne i ne mogu ni na koji način biti promijenjene od strane Upravnog odbora. U slučaju da je prigovor prihvaćen, prijava projekta se vraća u administrativnu obradu. Rang lista projekata koji su odabrani od strane LAG-a biti će objavljen na mrežnoj stranici LAG-a. Projekti suradnje temeljit će se na već započetim, ali i novim temama izabranima za suradnju koje se temelje na analizi stanja i SWOT analizi te ustanovljenim prioritetnim potrebama. Proces pripreme i provedbe projekata suradnje uključuje sljedeće faze:

- Definiranje pripremnih aktivnosti od strane ureda LAG-a
- Odobrenje projekta suradnje od strane Upravnog odbora
- Provedba projekta suradnje s partnerima

U trenutku kada LAG izrazi interes za uključivanjem u projekt suradnje na definirane teme,

može se osnovati posebno radno tijelo za provedbu i organizaciju projekta suradnje.

5.5. Usklađenost LRS sa ZPP

Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Intervencija LRS	Usklađenost s specifičnim ciljevima ZPP (uključujući međusektorski/horizontalni)
OC 1. Modernizirati poljoprivredna gospodarstva s uključivanjem što većeg broja dionika u poljoprivredi naročito mladih, žena i općenito zaposlenika	SC 1.1. Unaprijediti održivi razvoj poljoprivrednog sektora na području LAG-a ulaganjem u modernizaciju mehanizacije, suvremene tehnologije te povećanje dodane vrijednosti kroz preradu poljoprivrednih proizvoda.	1. Potpore za modernizaciju poljoprivrednih gospodarstava	SO2: Pojačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti, uključujući stavljanje većeg naglaska na istraživanje, tehnologiju i digitalizaciju SO4: Doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te razvoju održive energije obzirom da su prihvatljiva ulaganja u obnovljive izvore energije. SO8: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo
	SC 1.2. Uključivanje što više mladih poljoprivrednika i žena poljoprivrednica te osiguranje održivog dohotka u poljoprivredi		
	SC 2.1. Olakšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima		
OC 3. Povećanje broja, kvalitete javnih usluga i razvijanje suradnje i sinergijskog učinka u pružanju javnih usluga na području LAG-a „Bura“	SC 3.1. Bolje iskorištavanje javne infrastrukture u svrhe rasta lokalnog razvoja	3. Potpore za povećanje broja i kvalitete infrastrukture za pružanje javnih usluga na području LAG-a „Bura“	SO8: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo

Opći cilj 1 Modernizirati poljoprivredna gospodarstva s uključivanjem što većeg broja dionika u poljoprivredi naročito mladih, žena i općenito zaposlenika sa svojim specifičnim ciljevima –SC 1.1. Unaprijediti održivi razvoj poljoprivrednog sektora na području LAG-a ulaganjem u modernizaciju mehanizacije, suvremene tehnologije te povećanje dodane vrijednosti kroz preradu poljoprivrednih proizvoda. Planira se korištenje suvremenih alata radi olakšavanja poslovnog razvoja te Uključivanje što više mladih poljoprivrednika i žena poljoprivrednica te osiguranje održivog dohotka u poljoprivredi te intervencijom 1. Potpore za modernizaciju poljoprivrednih gospodarstava usklađen je s više specifičnih ciljeva Strateškog plana zajedničke poljoprivredne politike RH 2024-2027 i to:

SO2: Pojačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti, uključujući stavljanje većeg naglaska na istraživanje, tehnologiju i digitalizaciju koji će se i dodatno cijeniti kroz provedbu samog natječaja te SO4: Doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te razvoju održive energije obzirom da su prihvatljiva ulaganja u obnovljive izvore energije.

Obrazloženje: Ova intervencija upravo na dva mjesta naglašava važnost uključivanja mladih i to u općem i specifičnom cilju kojeg želi doseći, a osim toga u specifičnom cilju se navodi i „olakšavanje poslovnog razvoja“ koje se želi doseći modernizacijom mehanizacije te korištenjem suvremenih alata

SO8: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo

Obrazloženje: Kroz ovu intervenciju se potiče zapošljavanje i uključenost što većeg dionika različitih socijalnih skupina u poljoprivrednu proizvodnju.

OC 2. Povećati atraktivnost ruralnog prostora većim brojem i očuvanjem nepoljoprivrednih radnih mjesta i usluga te općenito lokalni razvoj. Olakšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima te intervencijom 2. Potpora za poslovni razvoj područja LAG-a „Bura“ usklađen je s tri specifična cilja Strateškog plana zajedničke poljoprivredne politike RH 2024-2027 i to:

SO7: Privlačenje mladih poljoprivrednika i olakšavanje poslovnog razvoja u ruralnim područjima

Obrazloženje: Provedbom intervencije za otvaranje nepoljoprivrednih djelatnosti olakšava se poslovni razvoj izražen upravo i kroz specifični cilj ove intervencije, a poticaji ove vrste upravo privlače mlade na području da se zadrže i rade kroz poljoprivredna gospodarstva

SO8: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo

Obrazloženje: Kroz kriterije uz ovu intervenciju planira se dodatno bodovati zapošljavanje koje proizlazi iz ovih projekata.

Opći cilj 3 Povećanje broja, kvalitete javnih usluga i razvijanje suradnje i sinergijskog učinka u pružanju javnih usluga sa specifičnim ciljem – Bolje iskorištavanje javne infrastrukture u svrhe rasta lokalnog razvoja te intervencijom 3. Potpore za povećanje broja i kvalitete infrastrukture za pružanje javnih usluga na području LAG-a „Bura“ usklađeni su s specifičnim ciljem Strateškog plana zajedničke poljoprivredne politike RH 2024-2027 i to:

SO8: Promicanje zapošljavanja, rasta, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući biogospodarstvo i održivo šumarstvo

Obrazloženje: Veći broj kvalitetnih javnih usluga kao npr. vrtići promiču zapošljavanje i socijalni uključenost te lokalni razvoj u ruralnim područjima.

6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS

6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS

Lokalna akcijska grupa „Bura“ broji dvije osobe zaposlene na puno radno vrijeme, na radnim mjestima Voditelj/ica LAG „Bura“ i Zamjenik voditelja LAG „Bura“. Tijekom 2025. Godine planira se osnaživanje kadrovskih kapaciteta zapošljavanjem još jednog djelatnika/ice na radno mjesto stručnog suradnika.

Voditeljica LAG-a „Bura“

Ana Mamić član je Upravnog odbora Youth in LEADER (ELARD). U LAG-u „Bura“ od 2017 godine, a od 2018 godine obavlja funkciju voditeljice. Rođena je 30.09.1984 u Zadru gdje završava Privatnu gimnaziju s pravom javnosti. Pohađala je ljetni tečaj američkog prava 2005 godine na Yale University u Connecticutu u SAD-u. U 2009 završila je preddiplomski studij na University of Sheffield (UK), smjer Europsko, internacionalno i komparativno pravo. U 2009 godini nastavlja obrazovanje na Lund University u Švedskoj gdje završava magisterij Pomorskog prava. Nakon završenog obrazovanja prvi posao je radila u kompaniji Lundqvist Rederierna u Ålandskim otocima u Finskoj kao stručnjak za pravne poslove pomorskog prava te potom u ÅlandsPenningautomatförening u odjelu za europske projekte i okoliš. Nakon rada u inozemstvu prije početka rada u LAG-u „Bura“ odradila je godinu dana pripravnništva u općini Vrsi u 2016 godini te ima položen državni stručni ispit za državne institucije.

Zamjenik voditelja LAG-a „Bura“

Funkciju zamjenika voditelja obavlja djelatnik LAG-a „Bura“ Josip Šare. Rođen je 25. srpnja 1990. godine u Zadru gdje završava srednju poljoprivrednu školu-smjer poljoprivredni tehničar i preddiplomski studij Primijenjena ekologija u poljoprivredi na Odjelu za ekologiju, agronomiju i akvakulturu Sveučilišta u Zadru. Trenutno studira na Agrobiotehničkom fakultetu u Osijeku gdje je upisao diplomski smjer Lovstvo i pčelarstvo. U LAG-u „Bura“ počinje raditi 2019. godine na mjestu stručnog suradnika na programu stručnog osposobljavanja a od 2020. godine na mjestu zamjenika voditelja. Prije zaposlenja u LAG-u „Bura“ radio je na projektu LUCAS 2018 koji je imao za cilj mapirati različite tipove vegetacije u zemljama Europske Unije.

Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS

Godina provedbe LRS	Planirani broj zaposlenih osoba koji rade isključivo na provedbi LRS (animacija, LAG natječaj, ostali uredski poslovi u vezi provedbe LRS), izražen u FTE	Planirani iznos članarina (ukupno) za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Planirani iznos iz ostalih izvora financiranja za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Ukupno planirani iznos za predfinanciranje tekućih troškova i animacije
2023.	2,00	9.500,00 EUR	2.000,00 EUR	11.500,00 EUR
2024.	2,00	9.500,00 EUR	2.000,00 EUR	11.500,00 EUR
2025.	3,00	12.100,00 EUR	2.000,00 0 EUR	14.100,00 EUR
2026.	3,00	12.100,00 EUR	2.000,00 0 EUR	14.100,00 EUR
2027.	3,00	12.100,00 EUR	2.000,00 EUR	14.100,00 EUR
2028. (n+2)	3,00	12.100,00 EUR	2.000,00 EUR	14.100,00 EUR
2029. (n+2)	3,00	12.200,00 EUR	2.000,00 EUR	14.200,00 EUR

6.2. Opis praćenja (monitoring) i procjene (evaluacija) provedbe LRS

Učinkovita provedba LRS-a ovisi o kvalitetno postavljenim modelima provedbe i sustavnom praćenju izvršavanja pojedinih intervencija. U tu svrhu u LRS-u su definirani

operativni koraci i alati koji će omogućiti rano prepoznavanje određenih smetnji ili odstupanja u izvršavanju planiranih aktivnosti kako bi se moglo pravodobno reagirati i djelovati u smjeru korekcije tih odstupanja. Praćenje provedbe i evaluacije LRS-a podrazumijeva sljedeće operativne korake i izradu dokumenata kako je navedeno u nastavku:

- Izradu operativnih planova na godišnjem nivou pomoću kojih će biti moguće pratiti provedbu pojedinih mjera i tipova operacija unutar svakog prioritarnog cilja, budući da će u sebi sadržavati sljedeće elemente: konkretne aktivnosti, mjere i tipove operacija koje se planiraju provesti; nositelje planiranih aktivnosti; mjerljive i vremenski definirane pokazatelje na temelju kojih će se moći procijeniti uspješnost provedbe (broj planiranih projekata, planirana financijska alokacija po svakom pojedinom projektu, ciljna skupina na koju će aktivnost biti usmjerena).

- Izradu godišnjih Izvješća o provedbi LRS-a koja će u sebi sadržavati kvalitativni tj. opisni i kvantitativni tj. financijski dio. Izvješća će u sebi sadržavati obrazloženje procesa objave i provedbe natječaja, obrazloženje vrednovanja zaprimljenih projekata, prikaz svih aktivnosti koje su ostvarene u prethodnoj godini, doprinos poduzetih aktivnosti zadanim pokazateljima ostvarenja te analizu dionika i lokalnog stanovništva uključenog u aktivnosti.

- Izradu internih i eksternih evaluacijskih izvješća temeljem kojih će biti moguće pratiti razinu uspješnosti provedbe LRS-a analizirajući sve ključne elemente provedbe.

- Interna evaluacija provodit će se jednom godišnje kroz sastavljanje izvješća o radu i pripremu Akcijskog plana. Obavljat će ju stručne službe LAG-a, a ona će pružiti detaljan uvid u usklađenost provedbe LRS-a s predstavljenim planom provedbe na godišnjem nivou. Između ostalog obuhvaćat će i analizu eventualnih odstupanja u provedbi, obrazloženja tih odstupanja te preporuke kako iste izbjeći u narednom periodu.

- Dugoročna evaluacija obavljat će se jednom u tri godine, koristeći sljedeće metode kontrole i evaluacije: usklađenost postavljenih ciljeva LRS-a sa stanjem i potrebama na područja LAG-a, uzimajući u obzir i eventualne promjene koje su u međuvremenu mogle nastati u odnosu na originalno tj. početno stanje na području LAG-a; analizu operativnih planova i godišnjih izvješća, njihovu učinkovitost i djelotvornost, zahvaljujući čemu će biti u mogućnosti izraditi izvješće o ostvarenju postavljenih indikatora; razgovore, intervjue i upitnike sa stručnim službama LAG-a i lokalnim dionicima kako bi se dobile povratne informacije o najkritičnijim problemima u provedbi LRS-a na temelju kojih će izdati preporuke o potrebi revizije LRS-a i daljnjeg rada na njezinoj provedbi. Praćenje i

evaluacija učinaka provedbe LRS-a obavljat će se uvažavajući sve preporuke navedene u pravilnicima koji tematiziraju djelovanje LAG-ova i izradu LRS-ova, a sva navedena izvješća bit će javno i trajno dostupna na web stranici LAG-a Bura. Dugoročnu evaluaciju mogu raditi osobe koje nisu bili korisnici sredstava, mogu biti članovi ili prema potrebi vanjski suradnici. Njihovo izvješće bit će temelj za planiranje u novom programskom razdoblju.

Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP

Naziv pokazatelja rezultata ZPP (RI)	Naziv mjerne jedinice	Mjerna jedinica	Intervencija LRS (naziv i/ili kod)	Ciljna vrijednost po godinama							
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupna vrijednost
R.3 Digitalizacija poljoprivrede	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	Intervencija 1	/	/	/	/	3	/	0	3
R.9. Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	Intervencija 1	/	/	/	11	10	10	/	31
R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora	Ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući biološke (u megavatima), za koja je dodijeljena potpora	MW	Intervencija 1	/	/	/	/	0,0015	/	0,0015	0,0030

R.16 Ulaganja povezana s klimom	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u okviru ZPP-a kojima se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te proizvodnji obnovljive energije ili biomaterijala	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	Intervencija 1	/	/	/	/	2	/	2	4
R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Nova radna mjesta koja primaju potporu u okviru projekata ZPP-a	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	Intervencija 1	/	/	/	3	/	/	/	3
			Intervencija 2	/	/	/		3	/	/	3
			Intervencija 3	/	/	/	/	/	1	/	1
R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	Intervencija 1	0	0	0	11	10	0	10	3
			Intervencija 2	0	0	0	0	3	0	0	3
R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe:	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšano pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj ruralnog stanovništva koje ima koristi	Intervencija 3	/	/	/	2000	1.000	1.500	/	4.500

7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

7.1. Financijski plan provedbe LRS

Za ukupno tri intervencije koje provodi LAG „Bura“ najveći postotni iznos sredstava predviđa se za Intervenciju 1 i to 34,03 %. Potom Intervenciju 2 - 8,63% i Intervenciju 3 – 25,84%

Prvi natječaj Intervencije I planira se 2026 godini . kojem se planira raspodijeliti 10,00 % sredstava, a kroz natječaj u 2027 godini . 10.00 %te u 2028 10,63%sredstava. Ukoliko preostane sredstava iz prethodnih natječaja planiraju se pridodati sljedećima, a u slučaju većeg interesa na prvom natječaju planiraju moguće je povećavati sredstva za drugi po redu iz trećeg po redu natječaja ili ukupna sredstva planirana za treći natječaj podijeliti u drugom natječaju.

Raspodjela sredstava iz druge Intervencija planira se kroz ukupno jedan natječaj2027. godine.

Prvim natječajem planirano je raspodijeliti sva sredstva za Intervenciju II koja iznosi 8,63% u 2027 godini od ukupno planiranih sredstava za Intervenciju II. Ukoliko preostane sredstava iz prvog natječaja pridružit će se planiranim sredstvima u drugom natječaju. Intervencijom III kroz financijski plan provedbe planira se u 2025. godini raspodijeliti 25,84% sveukupnih sredstava LAG natječaja

Za tekuće troškove i animaciju u 2023. ne planira se trošak. U 2024. planira se korištenje 2, 31 % sredstava, a u svakoj sljedećoj nakon povećanja ljudskih kapaciteta LAG-a „Bura“ 4,54% sredstava do kraja razdoblja. Ukupno sredstava po tekućim aktivnostima i animaciji planira se 25%.

Ukupna planirana sredstva za pripremu i provedbu projekta suradnje iznose 6,5% ukupnih sredstava i planiraju se raspodijeliti kako slijedi: 1. za projekt transnacionalne suradnje u visini % u razdoblju 2025. – 2027; 2. u razdoblju 2024. – 2025. godina za projekt transnacionalne suradnje u visini 4,0%; 3. u 2026. godini projekt međuteritorijalne suradnje 1,5%. Sveukupna alokacija za projekte suradnje je 6.5 %.

Gledajući raspodjelu sredstava po godinama bez obzira na vrstu aktivnosti u prve dvije godine planira se raspodjela najviše sredstava odnosno ukupno tada se stvara mogućnost u za više povratnih informacija o kvaliteti i načinu provedbe Lokalne razvojne strategije kako bi se isti mogli doraditi sredinom provedbe. Također u predzadnjoj godini provedbe planirana je nešto veća raspodjela sredstava.

Tablica 33: Financijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po intervenciji	Od toga za projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.		
Intervencija 1	0,00%	0,00%	0,00%	0,00	20,00%	14,03 %	0,00%	34,03%	3,29%
Intervencija 2	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	8,63%	0,00%	0,00%	8,63%	11,32%
Intervencija 3	0,00%	0,00%	0,00%	25,84%	0,00%	0,00%	0,00%	25,84%	n/p
Tekući troškovi i animacija	/	2,31%	4,53%	4,54%	4,54%	4,54%	4,54%	25%	n/p
Priprema i provedba projekata suradnje	/	0	0,0%	4,0%	1,5%	1%	/	6,5%	n/p
UKUPNO	0,00%	2,31%	4,53%	44,38%	24,67%	19,57%	4,54%	100%	14,61%

7.2. Akcijski plan provedbe LRS

Sukladno navedenom financijskom planu najveći broj natječaja planiran je za djelatnost poljoprivrede – poljoprivredne proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda kroz Intervenciju 1 za koju je i previđeno najviše sredstava.

Prvi natječaj raspisao bi se 2025. godine za Intervenciju tri. Početkom 2026. g. planirano je raspisivanje natječaja za Intervenciju jedan, isti natječaj planiran je i u 2027. te u 2028. godini. U 2027. raspisao bi se jedan natječaj iz Intervencije dva, a u 2028. godini raspisao bi se po jedan natječaj iz Intervencije dva i Intervencije tri, ukupno dva natječaja. U godini 2029. godini je moguće raspisati ukoliko preostane sredstava iz prethodnih natječaja po intervencijama.

Provest će se dva inozemna i jedan tuzemni projekt suradnje u razdoblju 2023. – 2027. godina.

Aktivnosti animacije planiraju se provoditi kontinuirano u programskom razdoblju.

Akcijski plan provedbe planiran je i odnosu na prethodno programsko razdoblje kako bi se

što prije odgovorilo na tekuće potrebe, ali i ostavilo dovoljno vremena za animaciju i upoznavanje potencijalnih prijavitelja.

Također, natječaji su raspoređeni kako bi ljudski potencijali mogli ciljano i koncentrirati na obradu pristiglih prijava u toku godine.

Tablica 34: Akcijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Broj LAG natječaja							Ukupno
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
Intervencija 1	0	0	0	1	1	1		3
Intervencija 2	0	0	0	1	1	0	0	2
Intervencija 3	0	0	1	0	0	0	0	1
UKUPNO	0	0	1	2	2	1	0	6

Izrada LRS sufinancirana je sredstvima Europske Unije iz Europskog fonda za poljoprivredni razvoj, Podmjera 19.1. „Pripremna pomoć“ u okviru Mjere 19 „LEADER – CLLD“ – LAG Bura iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020., Udio sufinanciranja 90% EU, 10% RH, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj:
Europa ulaže u ruralna područja